

ΛΑΤΙΝΙΚΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

Β' ΤΕΥΧΟΣ



Επιμέλεια: [Nemesis](#)

ΛΑΤΙΝΙΚΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

Β΄ ΤΕΥΧΟΣ

Αντί Προλόγου

Οι σημειώσεις αυτές αποτελούν μια συστηματική προσπάθεια προσέγγισης των Λατινικών της Θεωρητικής κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου με βάση τις σύγχρονες αρχές που διέπουν τη διδασκαλία του μαθήματος στο Ενιαίο Λύκειο.

Επιμέλεια: **Nemesis**

ΜΑΘΗΜΑ XXXI (31)

Η ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑ ΔΕΝ ΒΓΑΙΝΕΙ ΠΑΝΤΑ ΣΕ ΚΑΛΟ

Bello Latino T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Romanorum praefuit. Is **cum aliquando castris abiret**, edixit **ut omnes pugna abstinerent**. Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequitavit et a duce hostium his verbis proelio laccessitus est; «Congrediamur, **ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinus Romano virtute antecellat**». Tum adulescens, viribus suis confisus et cupiditate pugnandi permotus, iniussu consulis in certamen iit; et fortior hoste, hasta eum transfixit et armis spoliavit. Statim hostes fuga salutem petiverunt. Sed consul, **cum in castra revertisset**, adulescentem, **cuius opera hostes fugati erant**, morte multavit.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Στο Λατινικό πόλεμο ο ύπατος Τίτος Μάνλιος, ο οποίος καταγόταν από αριστοκρατική γενιά, είχε την αρχηγία του ρωμαϊκού στρατού. Αυτός, **όταν κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο**, διάταξε να **απέχουν όλοι από τη μάχη**. Αλλά λίγο αργότερα ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών και από τον αρχηγό των εχθρών προκλήθηκε σε μάχη με αυτά τα λόγια: «Ας μονομαχήσουμε για να κριθεί από την έκβαση της μονομαχίας, πόσο ο Λατίνος στρατιώτης ξεπερνά το Ρωμαίο σε ανδρεία». Τότε ο νεαρός, επειδή είχε εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του κι επειδή παρασύρθηκε από την επιθυμία να πολεμήσει, παρά τη διαταγή του υπάτου όρμησε στη μάχη και δυνατότερος από τον εχθρό τον διαπέρασε με το σόφρι και τον απογύμνωσε από τα όπλα. Αμέσως οι εχθροί ζήτησαν τη σωτηρία στη φυγή. Αλλά ο ύπατος, **όταν επέστρεψε στο στρατόπεδο**, το νεαρό, **με την ενέργεια του οποίου οι εχθροί είχαν τραπεί σε φυγή**, τιμώρησε με θάνατο.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ



Bello: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. bellum -i, ουδ.β' = **ο πόλεμος**

Latino: αφαιρ. ενικ. ουδ. του επιθέτου β' κλ. Latinus -a -um = **Λατινικός**

Titus Manlius: ονομ. ενικ. του ουσιαστ.*Titus -i/ Manlius -ii(i), αρσ.β' = **ο Τίτος Μάνλιος**

consul: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. consul -is, αρσ.γ' = **ο ύπατος**

nobili: αφαιρ. ενικ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. nobilis -is -e = **αριστοκρατικός**

genere: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. genus, generis , ουδ.γ' = **το γένος, η γενιά**

natus: ονομ. ενικ. αρσ. μτχ παθ. πρκ. του ρ.nascor- natus sum-(natum)-nasci.3(αποθ.)= **γεννιέμαι**

exercitui: δοτ. ενικ. του ουσιαστ. exercitus -us, αρσ.δ' = **ο στρατός**

Romanorum: γεν. πληθ. του ουσιαστ. Romanus -i, αρσ.β' = **ο Ρωμαίος**

praefuit: γ' ενικ. οριστ. πρκ. του g.praesum-prae-fui — -prae-fuisse = **προΐσταμαι**



Is: ονομ. ενικ. αρσ. της οριστ. αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

cum: χρονικός σύνδεσμος / ιστορικός - διηγηματικός = **όταν, αφού**

aliquando: επίρρημα = **κάποτε**

castris: αφαιρ. πληθ. του ουσιαστ. *castra. -orum, ουδ.β' = **το στρατόπεδο**
(ετερόσημο: castrum -i = φρούριο)

abiret: γ' ενικ. υποτ. παρατ. του ρ.*abeo-abivi(ii)-abire = **φεύγω**

edixit: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ.του g.*edico-edixi-edictum-edicere. 3 = **διατάζω**
(προστ.ενεστ., β' ενικό: **edic**).

ut: βουλευτικός σύνδεσμος = **να**

omnes: ονομ. πληθ. αρσ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**

pugna: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. pugna -ae, θηλ,α' = **η μάχη**

abstinerent: γ'πληθ. υποτ. παρατ. Ε.Φ. του ρ. abstinere-abstinui-abstentum-abstinere.
2 = **απέχω** T



Sed: αντιθετικός σύνδεσμος = **αλλά**

paulo: αφαιρ. ενικ. ουδ. του επιθέτου β' κλ. paulus -a -um = **λίγος**

post: επίρρημα = **αργότερα**

filius: ονομ. ενικ. του ουσιαστ.*filius -ii(i), αρσ.β' = **ο γιος**

eius: γεν. ενικ. αρσ. της οριστ. αντων. is -ea -id = **αυτός -ή -ό**

castra: αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ.*castra -orum, ουδ.β' = **το στρατόπεδο**
(ετερόσημο: castrum-i = φρούριο)

hostium: γεν. πληθ. του ουσιαστ. *hostis -is, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

praeterequitavit: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ.του ρ. praeterequito-praeterequitavi-
praeterequitatum-praeterequitare. 1 = **περνά, έφιππος μπροστά από...**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

a: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

duce: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. dux, ducis , αρσ.γ' = **ο αρχηγός**

hostium: γεν. πληθ. του ουσιαστ. *hostis -is, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

his: αφαιρ. πληθ. ουδ. της δεκτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

verbis: αφαιρ. πληθ. του ουσιαστ. verbum -i, ουδ.β' = **ο λόγος**

proelio: δοτ. ενικ. του ουσιαστ. proelium -ii(i), ουδ.β' = **η μάχη**

laccessit est: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Π.Φ. του ρ.lacesso – lacessivi – lacessitum -
lacessere.3 = **προκαλώ**



Congrediamur: 1η πληθ. υποτ. ενεστ. του ρ.*congradior-congressus sum-(con-
gressum)-congradi. 3 (αποθετικό) = **μονομαχώ**

ut: τελικός σύνδεσμος = **για να**

singularis: γεν. ενικ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. singularis -is -e = **μοναδικός**

proeli: γεν. ενικ. του ουσιαστ. proelium -ii(i), ουδ.β' = **η μάχη**

eventu: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. eventus -us, αρσ.δ' = **η έκβαση**

cernatur: γ' ενικ. υποτ. ενεστ. Π.Φ. του ρ. cerno-crevi-cretum-cernere. 3 = **κρίνω**
(Π.Φ.: cernor-conspectus sum-cerni)

quanto: αφαιρ. ενικ. ουδ. της ερωτημ. αντων. quantus -a -um = **πόσος -η -ο**

miles: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. miles, militis, αρσ.γ' = **ο στρατιώτης**

Latinus: ονομ. ενικ. αρσ. του επιθέτου β'κλ. Latinus -a -um = **Λατινικός**

Romano: δοτ. ενικ. αρσ. του επιθέτου β'κλ. Romanus -a -um = **Ρωμαϊκός**

virtute: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. *virtus, virtutis, θηλ.γ' = **η ανδρεία** (ετερόσημο: virtutes-um = πράξεις ανδρείας, αρετές)

antecellat: γ' ενικ. υποτ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ. antecello- - - antecellere.3 = **ξεπερνώ**



Tum: χρονικός σύνδεσμος = **τότε**

adulescens: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. adulescens -ntis, αρσ.γ' = **ο νεαρός**

viribus: αφαιρ. πληθ. του ουσιαστ. *vis, vim, θηλ.γ' = **η δύναμη**

suis: αφαιρ. πληθ. θηλ. της κτητικής αντων. γ' προσώπου suus -a -um = **δικός -ή -ό του**

confisus: ονομ. ενικ. αρσ. της μτχ παθ. πρκ. του g.*confido-confisus sum-(confisum)-confidere.3 (ημιαποθετικό) = **εμπιστεύομαι**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

cupiditate: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. cupiditas -atis, θηλ.γ' = **η επιθυμία**

pugnandi: γενική γερουνδίου του ρ.pugno-pugnare-pugnatum-pugnare.1 = **μάχομαι**

permotus: ονομ. ενικ. αρσ. της μτχ παθ. πρκ. του ρ.permovēo-permovēni-permotum-permovēre. 2 = **παρασύρω**

iniussu: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. iniussus -us, αρσ.δ' = **παρά τη διαταγή** (εύχρηστο μόνο στην αφαιρετική ενικού, η οποία λειτουργεί επιρρηματικά)

consulis: γεν. ενικ. του ουσιαστ. consul -is, αρσ.γ' = **ο ύπατος**

in: πρόθεση με αιτιατική = **σε**

certamen: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. certamen, certaminis, ουδ.γ' = **ο αγώνας, η μάχη**

ruit: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ. του ρ. ruo-ruere-ruitum-ruere.3 = **ορμώ**



et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

fortior: ονομ. ενικ. αρσ. συγκρ. βαθμού του επιθέτου γ' κλ. fortis-is-e = **δυνατός**

hoste: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. *hostis -is, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

hasta: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. hasta -ae, θηλ.α' = **το δόρυ**

eum: αιτιατ. ενικ. αρσ. της οριστ. αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

transfixit: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ. του ρ.transfigo-transfixi-transfixum-transfigere.3 = **διαπερνώ**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

armis: αφαιρ. πληθ. του ουσιαστ. *arma -orum, ουδ.β' = **τα όπλα** (μόνο πληθ.)

spoliavit: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ. του ρ. spolio-spoliavi-spoliatum-spoliare.1 = **απογυμνώνω**



Statim: επίρρημα = **αμέσως**

hostes: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. *hostis -is, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

fuga: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. fuga -ae, θηλ.α' = **η φυγή** (ετερόσημο: στον πληθ.= εξορία)

salutem: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. *salus, salutis, θηλ. γ' = **η σωτηρία** (μόνο ενικ.)

petiverunt: γ' πληθ. οριστ. πρκ. Ε.Φ. του ρ.peto-peti(v)i-petitum-petere.3 = **ζητώ**



Sed: αντιθετικός σύνδεσμος = **αλλά**

consul: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. consul -is, αρσ.γ' = **ο ύπατος**

cum: χρονικός σύνδεσμος / ιστορικός-διηγηματικός = **όταν, αφού**

in: πρόθεση με αιτιατική = **σε**

castra: αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. *castra -orum, ουδ.β' = **το στρατόπεδο**
(ετερόσημο: castrum -i = φρούριο)

revertisset: γ' ενικ. υποτ. υπερ. του ρ. *revertor-reversus sum + reverti-(rever-
-um)-reverti.3 (αποθετικό και ημιαποθετικό) = **επιστρέφω**

adulescentem: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. adulescens -ntis, αρσ.γ' = **ο νεαρός**

cuius: γεν. ενικ. αρσ. της αναφ. αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

opera: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. *opera -ae, θηλ.α' = **η εργασία, το έργο**
(ετερόσημο: operae -arum = μισθωτοί εργάτες)

hostes: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. *hostis -is, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

fugati erant: γ' πληθ. οριστ. υπερσ. Π.Φ. του ρ. fugo-fugavi-fugatum-fugare.1 = **τρέπω**
σε φυγή

morte: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. mors, mortis, θηλ.γ' = **ο θάνατος**

multavit: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ. του ρ. multo-multavi-multatum-multare.1 = **τιμωρώ**

Ιδία Γραμματεία

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 31

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>α' κλίση</u> pugna, ae (Θ) hasta, ae (Θ) fuga, ae (Θ) opera, ae (Θ)	<u>β' κλίση</u> Latinus, a, um paulus, a, um Romanus, a, um <u>γ' κλίση</u> nobilis, is, e omnis, is, e singularis, is, e fortis, is, e	<u>Α' συζυγία</u> fugo, fugavi, fugatum, fugare spolio, spoliavi, spoliatum, spoliare multo, multavi, multatum, multare pugno, pugnavi, pugnatum, pugnare praeterequito, praeterequistavi, praeterequistatum, praeterequistare <u>Β' συζυγία</u> abstineo, abstinui, abstentum, abstinere permovco, permovi, permotum, permovere <u>Γ' συζυγία</u> edico, edixi, edictum, edicere lacesso, lacessivi, lacessitum, lacessere transigo, transixi, transifum, transifigere peto, peti(v)i, petitum, petere ruo, rui, rutum, ruere → μτχ. μέλλ. ruiturus antecello, --, ---, antecellere cerno, crevi, cretum, cernere cernor, conspectus sum, cerni (παθητ.) congregior, congressus sum, congregi (αποθ.) (15) nascor, natus sum, nasci (αποθ.) → μτχ. μέλλ. nasciturus revertor, revcrsus sum, revcrti (αποθ.) reverter, reverti, reverti (ημιαποθ.) confido. confisus sum, confidere (ημιαποθ.)
	ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ	
<u>γ' κλίση</u> consul, is (A) hostis, is (A+Θ) dux, cis (A) miles, it is (A) adulescens, ntis (A) virtus, utis (Θ) cupiditas, atis (Θ) salus, utis (Θ) mors, rtis (Θ) vis, vim (Θ) genus, eris (O) certamen, inis (O)	is, ea, id (δεικτ.οριστ.) hic, haec, hoc (δεικτ.) quantus, a, um (ερωτ.) suus, a, um (κτητ. γ' πρ.) qui, quae, quod (αναφ.)	
<u>δ' κλίση</u> exercitus, us (A) eventus, us (A)		ΑΝΩΜΑΛΑ abeo, abi(v)I, abitum, abire praesum. praefui. — -, praesesse

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 31

1. **Bello Latino T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Romanorum praefuit:** κύρια πρόταση, **consul:** παράθ. στο **T. Manlius:** υποκ. στο **prae-fuit:** ρήμα της πρότασης, **Romanorum:** γεν. κτητ. στο **exercitui:** αντικ. στο **praefuit,** **natus:** επιθ. μετ. συνημμ. στο **T. Manlius,** **nobili:** επιθ. προσδ. στο **genere:** αφ. καταγ. στο **natus,** **Latino:** επιθ. προσδ. στο **Bello:** αφ. χρόνου.
2. **cum aliquando castris abiret:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό **cum** και εκφέρεται με υποτακτική για να δηλώσει σχέση αιτίας - αιτιατού ανάμεσα στην δευτερεύουσα και την κύρια. Είναι υποτακτική παρατατικού (**abiret**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**edixit:** πρκ.). Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν, **is:** ενν. υποκ. στο **abiret:** ρήμα της πρότασης, **castris:** αφ. απομάκρυνσης ή αντικ. στο **abiret,** **aliquando:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
3. **Is edixit:** κύρια πρόταση. **Is:** υποκ. στο **edixit:** ρήμα της πρότασης.
4. **ut omnes pugna absterent:** δευτερ. βουλευτική πρόταση ως αντικ. στο **edixit.** Εισάγεται με το βουλευτικό σύνδεσμο **ut** (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. βουλευτικές προτάσεις γιατί δηλώνει κάτι το επιθυμητό. Είναι υποτακτική παρατατικού (**absterent**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**edixit:** πρκ.). Δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με την δευτερεύουσα (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). **omnes:** υποκ. στο **absterent:** ρήμα της πρότασης, **pugna:** αφ. απομάκρυνσης ή αντικ. στο **absterent.**
5. **sed paulo post Alius eius castra hostium praeterequitavit :** κύρια πρόταση, **eius:** γεν. κτητ. στο **Alius:** υποκ. στο **praeterequitavit:** ρήμα της πρότασης, **hostium:** γεν. κτητ. στο **castra:** αντικ. στο **praeterequitavit.** **paulo:** αφ. μέτρου ή διαφ. από το **post:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
6. **et a duce hostium his verbis proelio lacessitus est:** κύρια πρόταση. **Alius:** ενν. υποκ. στο **lacessitus est:** ρήμα της πρότασης, **proelio:** αντικ. στο **lacessitus est,** **a duce:** εμπρόθ. προσδ. ποιητ. αιτ. στο **lacessitus est,** **hostium:** γεν. κτητ. στο **duce,** **his:** επιθ. προσδ. στο **verbis:** αφ. οργ. μέσου στο **lacessitus est.**
7. **Congrediamur:** κύρια πρόταση, **nos:** ενν. υποκ. στο **congediamur:** ρήμα της πρότασης.
8. **ut singularis proelii eventu cernatur:** δευτερ. τελική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **ut** (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερεύουσες τελικές προτάσεις, γιατί ο σκοπός θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**cernatur**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**congediamur:** ενεστώτας). Δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Η πρόταση 9, δευτ. πлаг. ερωτ.: υποκ. στο **cernatur:** απρόσωπο ρήμα της πρότασης, **singularis:** επιθ. προσδ. στο **proelii:** γεν. υποκ. στο **eventu:** αφ. κρίσης στο **cernatur.**
9. **quanto miles Latinus Romano virtute antecellat:** δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας, ως υποκείμενο στο απρόσωπο **cernatur.** Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quanto** και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**antecellat**) γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**congediamur:** ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν. **Latinus:** επιθ. προσδ. στο **miles:** υποκ. στο **antecellat:**

- ρήμα της πρότασης, **Romano**: αντικ. στο antecellat, **quanto**: αφ. μέτρου ή διαφ. στο antecellat, **virtute**: αφ. αναφ. στο antecellat.
10. **Tum adulescens, viribus suis confisus et cupiditate pugnandi permotus. iniussu consults in certanem ruit**: κύρια πρόταση, **adulescens**: υποκ. στο **ruit**. ρήμα της πρότασης και στα **confisus - permotus**: αιτιολ. μτχ. συνημμ.. **suis**: επιθ. προσδ. στο **viribus**: αφ. οργαν. μέσου στο **confisus**, **pugnandi**: γεν. γερουνδίου ως γεν. αντικ. στο **cubiditate**: αφ. εσωτ. αιτίου στο **permotus**, **consults**: γεν. υποκ. στο **iniussu**: αφ. εσωτ. αιτίου, **in certamen**: εμπρόθ. προσδ. σκοπού, **Tum**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
 11. **et fortior hoste, hasta eum transfixit**: κύρια πρόταση, **adulescens**: ενν. υποκ. στο **transfixit**: ρήμα της πρότασης, **eum**: αντικ. στο **transfixit**, **hasta**: αφ. οργ. οργάνου, **hoste**: αφ. συγκρ. στο **fortior**: επιρρ. κατηγ. τρόπου.
 12. **et armis spoliavit**: κύρια πρόταση, **adulescens**: ενν. υποκ. στο **spoliavit**: ρήμα της πρότασης, **armis**: αφ. χωρισμού ή αντικ. στο **spoliavit**.
 13. **Statim hostes fuga salutem petiverunt**: κύρια πρόταση, **hostes**: υποκ. στο **petiverunt**: ρήμα της πρότασης, **salutem**: αντικ. στο **petiverunt**, **fuga**: αφαιρ. οργ. τρόπου, **statim**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
 14. **Sed consul, adulescentem morte multavit**: κύρια πρόταση, **consul**: υποκ. στο **multavit**: ρήμα της πρότασης, **adulescentem**: αντικ. στο **multavit**. **morte**: αφ. ποινής στο **multavit**.
 15. **cuius opera hostes fugati erant**: δευτερ. αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **adulescentem**. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **cuius** και εκφέρεται με οριστική (**fugati erant**: υπερσ.). για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **hostes**: υποκ. στο **fugati erant**: ρήμα της πρότασης, **cuius**: γεν. υποκ. στο **opera**: αφ. οργ. μέσου.
 16. **cum in castra revertisset**: δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό **cum** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει σχέση αιτίας - αιτιατού ανάμεσα στη δευτερεύουσα και στην κύρια. Είναι υποτακτική υπερσυντέλικου (**revertisset**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**multavit**: πρκ.). Δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν, **consul**: ενν. υποκ. στο **revertisset**: ρήμα της πρότασης, **in castra**: εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε τόπο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
3. Να σχηματιστούν τα παραθετικά των επιθέτων του κειμένου στην ίδια πτώση.
4. Να σχηματιστούν τα παραθετικά των επιρρημάτων των επιθέτων του κειμένου.
5. **Manlius, filius, hoste, morte, viribus, salutem, nobili, fortior, eventu, is**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς (τα επίθετα και οι αντωνυμίες στα τρία γένη).

6. **praefuit, natus, abiret, ruit, confisus, revertisset:**
α) να σημειωθούν όλα τα απαρέμφατα και οι μετοχές των ρημάτων,
β) να κλιθούν οι μετοχές ενεστώτα των ρημάτων.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. Στις ακόλουθες περιόδους να μετατραπεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιο με εξάρτηση scriptor dicit & dicebat:
 - **Turn adulescens, viribus suis confisus et cupiditate pugnandi permotus, iniussu consulis in certamen ruit**
 - **Sed consul, cum in castra revertisset, adolescentem, cuius opera hostes fugati erant, morte multavit**
2. Στις ακόλουθες περιόδους να μετατραπεί ο πλάγιος λόγος σε ευθύ:
 - **«Congrediamur, ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinus Romano virtute antecellat».**
 - **...edixit ut omnes pugna abstinerent**
3. Να μετατραπούν οι ακόλουθες υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχικές φράσεις:
 - **Is cum aliquando castris abiret, edixit ut omnes pugna abstinerent**
 - **et fortior hoste, hasta eum transfixit et armis spoliavit**
 - **Sed consul, cum in castra revertisset, adolescentem, cuius opera hostes fugati erant, morte multavit**
4. **cuius opera hostes fugati erant:** να αντικατασταθεί η υπογραμμισμένη φράση με ισοδύναμη.
5. **fortior hoste:** να εκφραστεί ο β' όρος σύγκρισης με άλλο τρόπο.
6. Να αναλυθούν οι μετοχές που κειμένου στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.
7. Να δικαιολογηθεί η εκφορά των δευτερευουσών προτάσεων του κειμένου με βάση την ακολουθία των χρόνων.

ΜΑΘΗΜΑ XXXII (32)

ΕΝΑΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Pleni omnes sunt libri, plenae sapientium voces, plena exemplorum vetustas: quae iacerent in tenebris omnia, **nisi litterarum lumen accederet**. Quam multas imagines fortissimorum virorum - non solum ad intuendum, verum etiam ad imitandum - scriptores et Graeci et Latini nobis reliquerunt! Quas ego, cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam, semper mihi proponebam. Colendo et cogitando homines excellentes animum et mentem meam conformabam. Sic enim - laudem et honestatem solum expetendo, omnes cruciatus corporis et omnia pericula mortis parvi esse ducendo - me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes obicere potui.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Γεμάτα είναι όλα τα βιβλία, γεμάτοι οι λόγοι των σοφών, γεμάτη η αρχαιότητα από παραδείγματα: όλα αυτά θα βρίσκονται στο σκοτάδι (στην αφάνεια), **αν δεν τα συνόδευε το φως της λογοτεχνίας**. Πόσο πολλές εικόνες γενναιότατων ανδρών - όχι μόνο για να τις κοιτάζουμε αλλά και για να τις μιμούμαστε - μας κληροδότησαν και οι Έλληνες και οι Λατίνοι συγγραφείς! Αυτές εγώ, επιθυμώντας να διοικώ και να διαχειρίζομαι σωστά την πολιτεία, πάντα έβαζα μπροστά μου ως παράδειγμα. Με το να λατρεύω και να σκέφτομαι άεχοις άνδρες διέπλαθα τη ψυχή και το νου μου. Γιατί έτσι - με το να επιδιώκω μόνο τον έπαινο και τη δόξα, με το να θεωρώ ότι είναι μικρής αξίας όλα τα βάραινα του σώματος και όλοι οι θανάσιμοι κίνδυνοι - μπόρεσα να ριχτώ σε τόσο πολλούς και τόσο μεγάλους αγώνες για τη σωτηρία σας.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ



Pleni: ονομ.πληθ.αρσ. του επιθέτου β' κλ. plenus -a -um = **γεμάτος**
omnes: ονομ.πληθ.αρσ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**
sunt: γ' πληθ.οριστ.ενεστ. του ρ. sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**
libri: ονομ.πληθ. του ουσιαστ. liber, libri, αρσ.β' = **το βιβλίο**
plenae: ονομ. πληθ. θηλ. του επιθέτου β' κλ. plenus -a -um = **γεμάτος**
sapientium: γεν.πληθ. του ουσιαστ. *sapiens -entis, αρσ.γ' = **ο σοφός**
voces: ονομ.πληθ. του ουσιαστ. vox, vocis, θηλ. γ' = **η φωνή, ο λόγος**
plena: ονομ. ενικ. θηλ. του επιθέτου β' κλ. plenus -a -um = **γεμάτος**
exemplorum: γεν. ενικ. του ουσιαστ. exemplum -i, ουδ.β' = **το παράδειγμα**
vetustas: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. vetustas -atis, θηλ. γ' = **η αρχαιότητα** (μόνο ενικ.)



quae: ονομ. πληθ. ουδ. της αναφ. αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

iacerent: γ'πληθ. υποτ.παρ. Ε.Φ.του ρ. iaceo-iacui-iacitum-iacere = **βρίσκομαι**

in: πρόθεση με αφαιρ. = **σε**

tenebris: αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. *tenebrae -arum, θηλ.α' = **το σκοτάδι** (μόνο πληθ.)

omnia: ονομ.πληθ.του επιθέτου γ'κλ. omnis -is -e = **όλος-η-ο**

nisi: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν δεν**

litterarum: γεν. πληθ. του ουσιαστ. *litterae -arum, θηλ.α' = **η λογοτεχνία**

(ετερόσημο: littera-ae = γράμμα του αλφαβήτου)

lumen: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. lumen -inis, ουδ.γ' = **το φως**

accederet: γ' ενικ. υποτ. παρ. Ε.Φ. του ρ. accedo-accessi-accessum-accedere 3 = **συνοδεύω**



Quam: επίρρημα = **πόσο**

multas: αιτιατ. πληθ. θηλ. του επιθέτου β'κλ. multi -ae -a = **πολλοί**

imagines: αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. imago -inis, θηλ.γ' = **η εικόνα**

fortissimorum: γεν. πληθ. αρσ. υπερθ. βαθμού του επιθέτου γ'κλ. fortis -is -e = **γενναίος**

virorum: γεν. πληθ. του ουσιαστ. *vir, viri, αρσ.β' = **ο άνδρας**

non solum...: επιδοτική σύνδεση = **όχι μόνο...** (αλλά και...)

ad: πρόθεση με αιτιατική = **σε**

intuendum: αιτιατ. γερουνδίου του ρ. intueor-intuitus sum-(intuitum)-intueri. 2 (αποθετικό) = **ατενίζω**

verum etiam...: επιδοτική σύνδεση = (όχι μόνο...) **αλλά και...**

ad: πρόθεση με αιτιατική = **σε**

imitandum: αιτιατ. γερουνδίου του ρ. *imitor-imitatus sum-(imitatum)-imitari. 1 (υποθετικό) = **μιμούμαι**

scriptores: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. scripsi -oris, αρσ.γ' = **ο συγγραφέας**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

Graeci: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. Graecus -i, αρσ.β' = **ο Έλληνας**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

Latini: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. Latinus -i, αρσ.β' = **ο Λατίνος**

nobis: δοτ. πληθ. αρσ. της προσωπικής αντων. α' προσώπου ego = **εγώ**

reliquerunt: γ' πληθ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ. relinquo-reliqui-relictum-relinquere.3 = **κληροδοτώ**



Quas: αιτιατ. πληθ. θηλ. της αναφ. αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

ego: ονομ. ενικ. αρσ. της προσωπικής αντων. α' προσώπου ego = **εγώ**

cupidus: ονομ. ενικ. αρσ. του επιθέτου β'κλ. cupidus -a -um = **αυτός που επιθυμεί**

bene: επίρρημα = **καλά**

gerendis: γεν. γερουνδίου του ρ. gero-gessi-gestum-gerere.3 = **διοικώ**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

administrandi: γεν. γερουνδίου του ρ. administro-administravi-administratum-administrare.1 = **διαχειρίζομαι**

rem publicam: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. res, rei, θηλ. ε' = πράγμα /publicus -a -um (επιθ.) = δημόσιος >> res publica = **πολιτεία** (Ετερόσημο: res publicae = δημόσια πράγματα)

semper: επίρρημα = **πάντα**

mihi: δοτ. ενικ. αρσ. της προσωπικής αντων. α' προσώπου ego = **εγώ**

proponebam: α' ενικ. οριστ. παρατ. Ε.Φ. του ρ. propono-proposui-propositum-proponere.3 = **βάζω μπροστά μου ως παράδειγμα**



Colendo: αφαιρ. γερουνδίου του ρ. colo-colui-cultum-colere.3 = **λατρεύω, καλλιεργώ**
et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

cogitando: αφαιρ. γερουνδίου του ρ. cogito-cogitavi-cogitatum-cogitare. 1 = **σκέφτομαι**

homines: αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. homo, hominis, αρσ. γ' = **ο άνθρωπος**

excellentes: αιτιατ. πληθ. αρσ. του επιθέτου γ' κλ. excellens -ntis = **έξοχος**
 (επιθετικοποιημένη μετοχή ενεστώτα του ρ. excello = εξέχω / αφαιρετ. εγκοι σε →)

animus: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. animus -i, αρσ. β' = **η ψυχή**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

mentem: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. mens, mentis, θηλ. γ' = **ο νους**

meum: αιτιατ. ενικ. θηλ. της κτητικής αντων. α' προσώπου meus -a -um → **δικός -ή -ό μου**

conformabam: α' ενικ. οριστ. παρατ. Ε.Φ. του ρ. conformo-conformavi-conformatum-conformare.1 = **διαμορφώνω**



Sic: επίρρημα = **έτσι**

enim: αιτιολογικός σύνδεσμος = **διότι, γιατί**

laudem: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. laus, laudis, θηλ. γ' = **ο έπαινος**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

honestatem: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. honestas -atis, θηλ. γ' = **η τιμή**

solum: επίρρημα = **μόνο**

expetendo: αφαιρ. γερουνδίου του ρ. expeto-expetivi(ii)-expetitum-expetere.3 = **επιδιώκω**

omnes: αιτιατ. πληθ. αρσ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**

cruciatu: αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. cruciatus -us, αρσ. δ' = **το βάσανο**

corporis: γεν. ενικ. του ουσιαστ. corpus -oris, ουδ. γ' = **το σώμα**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

omnia: αιτιατ. πληθ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**

pericula: αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. periculum -i, ουδ. β' = **ο κίνδυνος**

mortis: γεν. ενικ. του ουσιαστ. mors, mortis, θηλ. γ' = **ο θάνατος**

parvi: γεν. ενικ. ουδ. του επιθέτου β' κλ. parvus -a -um = **μικρός**

esse: απρφ. ενεστ. του ρ. sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

ducendo: αφαιρ. γερουνδίου του ρ. *duco-duxi-ductum-ducere. 3 = **θεωρώ** (β' εν. προστ. Ενεστ: **duc**)

me: αιτιατ. ενικ. αρσ. της προσωπικής αντων. α' προσώπου ego = **εγώ**

pro: πρόθεση με αφαιρετική = **για χάρη**

salute: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. *salus -utis, θηλ. γ' = **η σωτηρία** (μόνο ενικ.)

vestra: αφαιρ. ενικ. θηλ. της κτητ. αντων. β' προσώπου vester-vestra-vestrum = **δικός -ή -ό σας**

in: πρόθεση με αιτιατική = **σε**

tot: άόλιτη δεικτική αντων. μόνο πληθ. αριθμού = **τόσοι πολλοί**

ac: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

tantus: αιτιατ. πληθ. θηλ. της δεικτικής αντων. tantus -a -um = **τόσο μεγάλος -η -ο**

dimicationes: αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. dimicatio -onis, θηλ. γ' = **ο αγώνας**

obicere: απρφ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ. obicio-obiecti-obiectum-obicere. 3* = **ρίχνω**

potui: α' ενικ. οριστ. πρκ. του ρ. *possum-potui-possesse = **μπορώ**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 32

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>α' κλίση</u> littera, ae (Θ) tenebrae, arum (Θ)	<u>β' κλίση</u> plenus, a, um multus, a, um cupidus, a, um publicus, a, um parvus, a, um	<u>Α' συζυγία</u> cogito, cogitavi, cogitatum, cogitare conformo, conformavi, conformatum, conformare administro, administravi administratum, administrare imitor, imitatus sum, imitari (αποθ.)
<u>β' κλίση</u> liber, bri (A) vir, viri (A) Graecus, i (A) Latinus, i (A) animus, i (A) exemplum, i (O) periculum, i (O)	<u>γ' κλίση</u> omnis, is, e fortis, is, e excellens, -ntis (επιθ/μένη)	<u>Β' συζυγία</u> iaceo, iacui, iacitum, iacere intueor, intuius sum, intueri (αποθ.)
<u>γ' κλίση</u> sapiens, ntis (A) scriptor, oris (A) homo, inis, (A+Θ) vox, cis (Θ) vetustas, atis (Θ) imago, inis (Θ) mors, rtis (Θ) salus, utis (Θ) dimicatio, onis (Θ) mens, ntis (Θ) laus, laudis (Θ) honestas, atis (Θ) corpus, oris (O) lumen, inis (O)	<p style="text-align: center;">ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ</p> qui, quae, quod (ανθ.) ego (προσ. α'πρ.) meus, a, um (κτητ. α'πρ.) tot (δεικτ. όκλιτη) tantus, a, um (δεικτ. vester, stra, strum (κτητ. β' πρ.)	<u>Γ' συζυγία</u> accedo, accessi, accessum, accedere relinquo, reliqui, relictum, relinquere gero, gessi, gestum, gerere propono, proposui, propositum, proponere colo, colui, cultum, colere excello, excellui, excelsum, excellere expeto, expeti(v)i, expetitur, expetere duco, duxi, ductum, ducere obicio, obieci, obiectum, obicere (15)
<u>δ' κλίση</u> cruciatus, us (A)		<p style="text-align: center;">ΑΝΩΜΑΛΑ</p> possum, potui, — -, posse sum, fui, — -, esse
<u>ε' κλίση</u> res, rei (Θ)		

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 32

1. **Pleni omnes sunt libri:** κύρια πρόταση, **omnes:** επιθ. προσδ. στο **libri:** υποκ. στο **sunt:** ρήμα της πρότασης, **pleni:** κατηγ. στο **libri.**
2. **plena sapientium voces:** κύρια πρόταση, **plena:** κατηγ. στο **voces:** υποκ. στο **sunt:** ενν. ρήμα της πρότασης, **sapientium:** γεν. υποκ. στο **voces.**
3. **plena exemplorum vetustas:** κύρια πρόταση, **exemplorum:** γεν. αντικ. στο **plena:** κατηγ. στο **vetustas:** υποκ. στο **est:** ενν. ρήμα της πρότασης.
4. **quae lacerent in tenebris omnia:** κύρια πρόταση, **omnia:** επιθ. προσδ. στο **quae:** υποκ. στο **lacerent:** ρήμα της πρότασης, **in tenebris:** εμπρόθ. προσδ. εντοπισμού σε κατάσταση (* Όταν η αναφορική αντωνυμία βρίσκεται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου ισοδυναμεί με δεικτική και εισάγει κύρια και όχι δευτερεύουσα αναφορική πρόταση).
5. **nisi litterarum lumen accederet:** δευτερ. υποθ. πρόταση, που μαζί με την κύρια πρόταση σχηματίζουν υποθετικό λόγο β' είδους (αντίθετο του πραγματικού στο παρόν). **Υποθ.:** nisi accederet. **απόδ.:** lacerent. **litterarum:** γεν. υποκ. στο **lumen:** υποκ. στο **accederet:** ρήμα της πρότασης.
6. **Quam multas imagines fortissimorum virorum - non solum ad intuumdum verum etiam ad imitandum - scriptores et Graeci et Latini nobis reliquerunt!:** κύρια επιφωνηματική πρόταση. **Graeci - Latini:** παραθέσεις στο **scriptores:** υποκ. στο **reliquerunt:** ρήμα της πρότασης, **imagines -nobis:** άμ. - έμμ. αντικ. στο **reliquerunt,** **multas:** επιθ. προσδ. στο **imagines,** **fortissimorum:** επιθ. προσδ. στο **virorum:** γεν. αντικ. ή κατ' άλλη άποψη γεν. κτητ. στο **imagines,** **ad intuumdum - ad imitandum:** εμπρόθ. προσδ. γερουνδίου ως εμπρόθ. προσδ. σκοπού, **quam:** επιρρ. προσδ. ποσού.
7. **Quas ego cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam, semper mihi proponebam:** κύρια πρόταση, **ego:** υποκ. στο **proponebam:** ρήμα της πρότασης, **quas - mihi:** άμ. - έμμ. αντικ. στο **proponebam,** **gerendi - administrandi:** γεν. γερουνδίου ως γεν. αντικειμ. στο **cupidus:** επιρρ. κατηγ. τρόπου στο **ego,** **rem publicam:** αντικ. στα **gerendi - administrandi,** **bene:** επιρρ. προσδ. τρόπου, **semper:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
8. **Colendo et cogitando homines excellentes animum et mentem meam conformabam:** κύρια πρόταση, **ego:** ενν. υποκ. στο **conformabam:** ρήμα της πρότασης, **meam:** επιθ. προσδ. στα **animum - mentem:** αντικ. στο **conformabam,** **excellentes:** επιθ. μτχ. ως επιθ. προσδ. στο **homines:** αντικ. στα **colendo - cogitando:** αφ. γερουνδίου ως αφαιρ. τρόπον.
9. **Sic enim - laudem et honestatem solum expetendo, omnes cruciatus corporis et omnia pericula mortis parvi esse ducendo - me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes obicere potui:** κύρια πρόταση, **ego:** ενν. υποκ. στο **potui:** ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **obicere:** τελ. απρμφ. αντικ. στο **potui,** **me:** αντικ. στο **obicere** (άμεση αυτοπάθεια), **in dimicationes:** εμπρόθ. προσδ. εισόδου σε κατάσταση, **tot - tantas:** επιθ. προσδ. στο **dimicationes,** **pro salute:** εμπρόθ. προσδ. υπεράσπισης ή κατ' άλλη άποψη εμπρόθ. προσδ. σκοπού, **vestra:** επιθ. προσδ. στο **salute,** **expetendo - ducendo:** αφ. γερουνδίου ως αφαιρ. τρόπον, **sic:** επιρρ. προσδ. τρόπου, **laudem - honestatem:** αντικ. στο **expetendo,** **cruciatus - pericula:** υποκ. στο **esse:** ειδ. απρμφ. αντικ. στο **ducendo,** **parvi:** γεν. αφηρημένη; αξίας στο **esse,** **corporis:** γεν. αντικ. ή υποκ. στο **mortis:** γεν. επεξηγ. στο **pericula,** **omnia:** επιθ. προσδ. στο **pericula.**

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του κείμενου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κείμενου.
3. Να σχηματιστούν τα παραθετικά των επιθέτων του κείμενου στην ίδια πτώση.
4. Να σχηματιστούν τα παραθετικά των επιρρημάτων των επιθέτων του κείμενου.
5. **fortissimorum, parvi**: να κλιθεί ο συγκριτικός βαθμός στα τρία γένη.
6. **homines excellentes, pleni libri, mentem meam, omnes cruciatus**: να κλιθούν οι συνεκφορές στους δύο αριθμούς.
7. Να σχηματιστούν τα γερούνδια των ρημάτων της α' και β' συζυγίας σε όλες τις πτώσεις.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. **quae iacerent in tenebris omnia, nisi litterarum lumen accederet**: να μεταφερθεί ο υποθετικός λόγος στα υπόλοιπα είδη.
2. **non solum ad intuendum, verum etiam ad imitandum**: να εκφραστεί ο σκοπός με τους υπόλοιπους τρόπους.
3. **Quam multas imagines fortissimorum virorum...scriptores et Graeci et Latini nobis reliquerunt**: να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
4. Να επανατυπωθούν οι ακόλουθες περίοδοι έχοντας υποστεί τη διαδικασία της γερονδιακής έλξης:
 - **Quas ego, cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam, semper mihi proponebam.**
 - **Colendo et cogitando homines excellentes animum et mentem meam conformabam.**
 - **Sic enim • laudem et honestatem solum expetendo...**

ΜΑΘΗΜΑ XXXIII (33)

ΚΑΙΡΟΣ ΓΙΑ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

Omnia sunt excitanda tibi uni, G. Caesar, **quae iacere sentis percussa atque prostrata impetu belli ipsius, quod necesse fuit**: constituenda iudicia, revocanda fides, comprimendae libidines, propaganda suboles; omnia **quae dilapsa iam diffluxerunt**, severis legibus vincienda sunt. In tanto civili bello, in tanto ardore animorum et armorum, quassata res publica multa perdidit et ornamenta dignitatis et praesidia stabilitatis suae; multaue uterque dux fecit armatus, **quae idem togatus fieri prohibuisset**. Quare subveniendum reipublicae est et omnia nunc belli vulnera tibi sananda sunt, **quibus praeter te mederi nemo potest**.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όλα πρέπει να ανασυγκροτηθούν από σένα μόνο, Γάιε Καίσαρα, **όσα ξέρεις ότι κείτονται αναποδογυρισμένα και ριγμένα κάτω από τη λαίλαπα του ίδιου τον πολέμου, που υπήρξε αναπόφευκτος**: πρέπει να αναδιοργανωθούν τα δικαστήρια, πρέπει να αποκατασταθεί η εμπορική πίστη, πρέπει να χαλιναγωγηθούν τα πάθη, πρέπει να επιδιωχθεί η αύξηση του πληθυσμού· όλα **όσα αφού κατέρρευσαν καταλύθηκαν πια**, πρέπει να στερεωθούν με αυστηρούς νόμους. Σε ένα τόσο μεγάλο εμφύλιο πόλεμο, σε τόσο μεγάλο πάθος των ψυχών και των όπλων, η ρημαγμένη πολιτεία έχασε και πολλά διακριτικά του κύρους και (πολλά) στηρίγματα της σταθερότητας της και πολλά έκανε και ο ένας και άλλος αρχηγός στον πόλεμο, **τα οποία ο ίδιος θα είχε εμποδίσει να γίνουν την ειρήνη**. Επομένως, πρέπει να βοηθήσεις την πολιτεία και πρέπει να θεραπευτούν τώρα από σένα όλα τα τραύματα του πολέμου, **τα οποία κανείς δεν μπορεί να γιατρέψει εκτός από σένα**.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ



Omnia : ονομ. πληθ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**
sunt excitanda : γ' πληθ. οριστ. ενεστ. Παθητ. Περιφρ. Συζ. του p.excito-excitavi-excitatum-excitare. 1 = **ανασυγκροτώ**
tibi : δοτ. ενικ. αρσ. της προσωπικής αντων. β' προσώπου tu = **εσύ**
uni : δοτ.ενικ.αρσ. του απόλ. αριθμ. επιθ. unus -a -um = **ένας, μόνος** (ως αντωνυμικό επίθετο: γεν.εν. -ius,/ δοτ.-i)

G. Caesar: κλητ. ενικ.του ουσ.*Gauis -ii(i), αρσ.β'/*Caesar -aris, αρσ.γ' = **ο Γάιος Καίσαρας**

quae : αιτιατ. πληθ. ουδ. της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

iacere : απρφ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ.iaceo-iacui-iacitum-iacere.2 = **κείτομαι**

sentis : β'ενικ. οριστ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ.sentio-sensi-sensum-sentire.4 = **αισθάνομαι γνωρίζω**

perculsa : αιτιατ. πληθ. ουδ. της μτχ παθ. παρακ. του ρ. percello-perculi-perculsum-percellere.3 = **ανατρέπω**

atque : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

prostrata : αιτιατ. πληθ. ουδ. της μτχ παθ. παρακ. του ρ. prosterno-prostravi-prostratum-prosternere. 3 = **καταλύω, ρίχνω κάτω**

impetu : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. impetus -us, αρσ.δ' = **η ορμή**

belli : γεν.ενικ.του ουσιαστ. bellum -i, ουδ.β' = **ο πόλεμος**

ipsius : γεν.ενικ.ουδ. της οριστικής αντων. ipse-a-um = **ίδιος -α -ο**

quod : ονομ.ενικ.ουδ. της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

necesse : άκλιτο επίθετο = **αναπόφευκτος**

fuit: γ'ενικ.οριστ.πρκ. του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**



constituenda : ονομ. πληθ. ουδ. του γερουνδιακού του ρ. constituo-constitui-constitutum-constituere. 3 = **αναδιοργανώνω**

iudicia : ονομ. πληθ. του ουσιαστ. iudicium -i(i), ουδ.β' = **το δικαστήριο**

revocanda : ονομ. ενικ. θηλ. του γερουνδιακού του ρ. revoco-revocavi-revocatum-revocare. 1 = **αποκαθιστώ**

fides : ονομ.ενικ.του ουσιαστ.*fides, fidei, θηλ.ε' = **η εμπορική πίστη** (μόνο ενικ.)

comprimendae : ονομ.πληθ.θηλ. του γερουνδιακού του ρ. comprimo-compressi-compressum-comprimere.3 = **χαλιναγωγώ**

libidines : ονομ.πληθ.του ουσιαστ.libido -dinis, θηλ.γ' = **το πάθος**

propaganda : ονομ. ενικ. θηλ. του γερουνδιακού του ρ. propago-propagavi-propagatum-propagare. 1 = **αφήνω απόγονους**

suboles : ονομ.ενικ. του ουσιαστ. suboles -is, θηλ. γ' = **οι απόγονοι** (ετερόσημο: στον πληθ. = **τα παρακλάδια**)



omnia : ονομ.πληθ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**

quae : ονομ. πληθ.ουδ. της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

dilapsa : ονομ.πληθ.ουδ. της μτχ. παθητικού παρακειμένου του ρ. *dilabor-dilapsus sum- (dilapsus)-dilabi.3 (αποθετικό) = **καταρρέω**

iam : επίρρημα = **πια, ήδη**

difflexerunt : γ'πληθ.οριστ.πρκ.Ε.Φ. του ρ.diffluo-diffluxi-diffluctum-difflecre.3 = **καταλύομαι**

severis : αφαιρ.πληθ. θηλ. του επιθέτου β'κλ. severus -a -um = **αυστηρός**

legibus : αφαιρ. πληθ. του ουσιαστ. lex, legis, θηλ.γ' = **ο νόμος**

vincienda sunt. γ'πληθ. οριστ. ενεστ. Π.Π.Σ. του ρ.vincio-vinxi-vinctum-vincire.4 = **στερεώνω**



In : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

tanto : αφαιρ.ενικ.ουδ. της δεικτικής αντων. tantus -a -um = **τόσος -η -ο**

civili : αφαιρ.ενικ.ουδ. του επιθέτου γ' κλ. civilis -is -e = **εμφύλιος**

bello : αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. bellum -i, ουδ.β' = **ο πόλεμος**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

tanto : αφαιρ.ενικ.ουδ. της δεικτικής αντων. tantus -a -um = **τόσος -η -ο**

ardore : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. ardor -oris, αρσ .γ' = **το πάθος**

animorum : γεν.πληθ. του ουσιαστ. animus -i, αρσ.β' = **η ψυχή**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

armorum : γεν. πληθ. του ουαιαστ; *arma -orum, ουδ.β' = **τα όπλα** (μόνο πληθ.)

quassata : ονομ.ενικ. θηλ. της μτχ παθητ. παρακ. του ρ. quasso-quassavi-quassatum-quassare.1 = **συντρίβω**

res publica : ονομ. ενικ. του ουσιαστ. res, rei, θηλ.ε' = **το πράγμα** / publicus -a -um (επίθ.) = δημόσιος >> res publica = **η πολιτεία** (ετερόσημο: res publicae = δημόσια πράγματα)

multa : αιτιατ. πληθ. ουδ. του επιθέτου β'κλ. multi -ae -a = **πολλοί**

perdidit: γ'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ.perdo-perdidi-perditum-perdere.2 = **χάνω**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

ornamenta : αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. ornamentum -i, ουδ.β' = **το διακριτικό**

dignitatis : γεν.ενικ.του ουσιαστ. dignitas -atis, θηλ.γ' = **το κύρος**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

praesidia : αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. praesidium -ii(i), ουδ.β' = **το στηρίγμα**

stabilitatis : γεν.ενικ. του ουσιαστ. stabilitas -atis, θηλ.γ' = **η σταθερότητα**

suae : γεν.ενικ.θηλ. της κτητικής αντων. γ'προσώπου suus -a -um = **δικός -ή -ό του**

▼

multa : αιτιατ. πληθ. ουδ. του επιθέτου β'κλ. multi -ae -a = **πολλοί**

que : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

uterque : ονομ.ενικ.αρσ. της επιθετικής αόριστης αντων. uterque-utraque-utrumque = **και ο ένας και ο άλλος** (ως αντωνυμικό επίθετο/ γεν.εν. **utriusque**, δοτ.εν. **utrique**)

dux : ονομ.ενικ. του ουσιαστ. dux,ducis , αρσ.γ' = **ο αρχηγός**

fecit : γ'ενικ.οριστ.πρκ.Ε.Φ. του ρ. facio-feci factum-facere.3* = **κάνω** (β' εν.

Προστ. ενεστ. :**fac**)

armatus : ονομ. ενικ.αρσ. του επιθέτου β'κλ. armatus -a -um = **οπλισμένος, στον πόλεμο** (μτχ παθ. Πρκ. του ρ.armo-armavi-armatum-armare.1 = οπλίζω)

quae : αιτιατ.πληθ.ουδ.της αναφορ αντων. quae-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

idem : ονομ.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. idem-eadem-idem = **ίδιος -α -ο**

logatus : ονομ. ενικ.αρσ. του επιθ. β'κλ. logatus -a -um = **ο τηβεννοψόρος, στην ειρήνη**

fieri : απρφ.ενεστ. του ρ. *fio-factus sum-fieri = **γίνομαι**

prohibuisset : γ'ενικ.υποτ.υπερσ. Ε.Φ. του ρ.prohibeo-prohibui-prohibitum-ere.2 = **εμποδίζω**

▼

Quare : συμπερασματικός σύνδεσμος = **επομένως**

subveniendum est : γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Παθητ.Περίφρ.Συζ. του ρ. subvenio-subveni -subventum -subvenire. 4 = **βοηθώ**

reipublicae : δοτ.ενικ. του ουσιαστ. res, rei, θηλ. ε' = **το πράγμα** / publicus -a -um (επίθ.) = δημόσιος >> res publica = **η πολιτεία** (ετερόσημο: res publicae = δημόσια πράγματα)

et : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

omnia : ονομ.πληθ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -c = **όλος**

nunc : επιρρημα = **τόρα**

belli: γεν.ενικ. του ουσιαστ. bellum-i, ουδ.β' = **ο πόλεμος**

vulnera : ονομ.πληθ. του ουσιαστ.vulnus,vulneris, ουδ.γ' = **το τραύμα**

tibi: δοτ.ενικ.αρσ. της προσωπικής αντων. β'προσώπου tu = **εσύ**

sananda sunt: γ'πληθ. οριστ. ενεστ. Παθητ.Περίφρ.Συζ. του ρ. sano-sanavi-sanatum-sanare.1 = **θεραπεύω**

quibus : δοτ.πληθ.ουδ. της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

praeter : πρόθεση με αιτιατική = **εκτός**

te : αιτιατ.ενικ. αρσ. της προσωπικής αντων. β'προσώπου tu = **εσύ**

mederi: απρφ.ενεστ. Π.Φ. του ρ. *medeor — - mederi.2 (αποθετικό) = **γιατρεύω**

nemo : ονομ.ενικ.αρσ. της αόριστης ουσιαστ.αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς-καμία-τίποτα**

potest: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. του ρ. *possum-potui-posse = **μπορώ**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 33

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>β' κλίση</u> animus, i (A) bellum, i (O) arma, orum (O) ornamentum, i (O) iudicium, ii/i (O) praesidium, ii/i (O)	<u>β' κλίση</u> severus, a, um multus, a, um togatus, a, um armatus, a, um	<u>A' συζυγία</u> excito, excitavi, excitatum, excitare revoco, revocavi, revocatum, revocare prorago, proragavi, proragatum, proraga quasso, quassavi, quassatum, quassare sano, sanavi, sanatum, sanare armo, armavi, armatum, armare
<u>γ' κλίση</u> Caesar, aris (A) ardor, oris (A) dux, cis (A) libido, inis (Θ) suboles, is (Θ) lex, gis dignitas, atis stabilitas, atis vulnus, eris (Θ) (O)	<u>γ' κλίση</u> omnis, is, e civilis, is, e	<u>B' συζυγία</u> iaceo, iacui, iacitum, iacere prohibeo, prohibui, prohibitum, prohibere medeor, (sanavi), mederi (αποθ.)
ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ		
<u>δ' κλίση</u> impetus, us (A)	idem, eadem, idem (δεικτ.) qui, quae, quod (αναφ.) tantus, a, um (δεικτ.) nemo, nemo, nihil (αόρ.) suus, a, um (κτητ. γ' προσ.) ipse, ipsa, ipsum (οριστ.) uterque, utraque, utrumque (αντων.επίθ.) unus, a, um (αντων.επίθ.)	<u>Γ' συζυγία</u> percello, perculi, perculsum, percellere prosterno, prostravi, prostratum, prosternere constituo, constitui, constitutum, constituere diffluo, diffluxi, diffluctum, diffluere perdo, perdidi, perditum, perdere comprimo, compressi, compressum, comprimere facio, feci, fectum, facere (15) dilabor, dilapsus sum, dilabi (αποθ.)
<u>ε' κλίση</u> fides, ei (Θ)		<u>Δ' συζυγία</u> sentio, sensi, sensum, sentire vincio, vixi, vinctum, vincire subvenio, subveni, subventum, subvenire
ΑΝΩΜΑΛΑ fio, factus sum, fieri possum, potui, —, posse sum,		

		fui, — - ,esse
--	--	----------------

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 33

1. **Omnia sunt excitanda tibi uni, G. Caesar:** κύρια πρόταση. **Omnia:** υποκ. στο **excitanda sunt:** ρήμα της πρότασης, **excitanda:** κατηγ. στο **omnia:** υποκ. στο **sunt:** ρήμα της πρότασης - προσωπική σύνταξη, **uni:** κατηγ. προσδ. στο **tibi:** δοτ. προσ. ποιητ. αιτίου στο **excitanda sunt, G. Caesar:** κλητ. προσφ.
2. **quae iacere sentis percussa atque prostrata impetu belli ipsius:** δευτερ. αναφορ. πρόταση, προσδιοριστική στο **omnia.** Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με οριστική (**sentis:** ενεστώτα), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **tu:** ενν. υποκ. στο **sentis:** ρήμα της πρότασης, **percussa - prostrata:** κατηγορ. μτχ. ή επιθ. μτχ. ως επιρρ. κατηγ. τρόπου στο **quae:** υποκ.(ετεροπροσωπία) στο **iacere:** ειδ. απρρω. αντικ. στο **sentis,** **ipsius:** επιθ. προσδ. στο **belli:** γεν. υποκ. στο **impetu:** αφαιρ. εξωτ. αναγκαστ. αιτίου.
3. **quod necesse fuit:** δευτερ. αναφορ. πρόταση, προσδιοριστική στο **belli.** Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quod** και εκφέρεται με οριστική (**fuit:** πρκ.), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **necesse:** κατηγ. στο **quod:** υποκ. στο **fuit:** ρήμα της πρότασης.
4. **constituenda iudicia:** κύρια ελλειπτική πρόταση, **iudicia:** υποκ. στο **constituenda (sunt):** ρήμα της πρότασης, **constituenda:** κατηγ. στο **iudicia:** υποκ. στο **sunt:** ρήμα της πρότασης - προσωπική σύνταξη.
5. **revocanda fides:** κύρια ελλειπτική πρόταση, **fides:** υποκ. στο **revocanda (est):** ρήμα της πρότασης, **revocanda:** κατηγ. στο **fides:** υποκ. στο **est:** ρήμα της πρότασης - προσωπική σύνταξη.
6. **comprimendae libidines:** κύρια ελλειπτική πρόταση, **libidines:** υποκ. στο **comprimendae (sunt):** ρήμα της πρότασης, **comprimendae:** κατηγ. στο **libidines:** υποκ. στο **sunt:** ρήμα της πρότασης - προσωπική σύνταξη.
7. **propaganda suboles:** κύρια ελλειπτική πρόταση, **suboles:** υποκ. στο **propaganda (est):** ρήμα της πρότασης, **propaganda:** κατηγ. στο **suboles:** υποκ. στο **est:** ρήμα της πρότασης - προσωπική σύνταξη.
8. **omnia severis legibus vincienda sunt:** κύρια πρόταση, **omnia:** υποκ. στο **vincienda sunt:** ρήμα της πρότασης, **vincienda:** κατηγ. στο **sunt:** ρήμα της πρότασης - προσωπική σύνταξη, **severis:** επιθ. προσδ. στο **legibus:** αφαιρ. οργαν. μάσου.
9. **quae disapsa iam diffluxerunt:** δευτερ. αναφ. πρόταση, προσδιοριστική στο **omnia.** Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με οριστική (**diffluxerunt:** πρκ.), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **quae:** υποκ. στο **diffluxerunt:** ρήμα της πρότασης και στο **dilapsa:** χρον. μτχ. συνημμένη, **iam:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
10. **in tanto civili bello, in tanto ardore animorum et armorum, quassata res publica multa perdidit et ornamenta dignitatis et praesidia stabilitatis suae:** κύρια πρόταση, **quassata:** επιθ. μτχ. ως επιθ. προσδ. στο **res publica:** υποκ. στο **perdidi:** ρήμα της πρότασης, **multa:** επιθ. προσδ. στα **ornamenta - praesidia:** αντικ. στο **perdidi,** **dignitatis:** γεν. αντικ. στο **ornamenta,** **suae:** επιθ. προσδ. στο **stabilitatis:** γεν. αντικ. στο **praesidia, in bello:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου, **in ardore:** εμπρόθ. προσδ. εντοπ. σε κατάσταση, **tanto -**

- civili:** επιθ. προσδ. στο bello, **tanto:** επιθ. προσδ. στο ardore, **animorum - armorum:** γεν. υποκ. στο ardore.
11. **multaque uterque dux fecit armatus:** κύρια πρόταση, **uterque:** επιθ. προσδ. στο **dux:** υποκ. στο **fecit:** ρήμα της πρότασης, **multa:** αντικ. στο **fecit,** **armatus:** επιρρ. κατηγ. τρόπου στο dux.
 12. **quae idem togatus fieri prohibuisset:** δευτερ. αναφορ. πρόταση προσδιοριστική στο multa. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quae και εκφέρεται με υποτακτική δυνητική (**prohibuisset:** υπερσ.), γιατί αποτελεί απόδοση του υποθετικού λόγου με **Υπόθ:** si togatus esset Απόθ: prohibuisset (β' είδος, υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα στο παρελθόν), **togatus:** επιρρ. κατηγ. χρόνου στο **idem:** υποκ. στο prohibuisset: ρήμα της πρότασης, **quae:** υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **fieri:** τελ. απρμφ., αντικ. στο prohibuisset.
 13. **Quare subveniendum reipublicae est:** κύρια πρόταση, **reipublicae:** αντικ. στο **subveniendum est:** ρήμα της πρότασης. - απρόσωπη σύνταξη στην παθητική περιφραστική συζυγία.
 14. **omnia nunc belli vulnera tibi sananda sunt:** κύρια πρόταση, **omnia:** επιβ. προσδ. στο **vulnera:** υποκ. στο **sananda sunt:** ρήμα της πρότασης - προσωπική σύνταξη, **sananda:** κατηγ. στο vulnera, **tibi:** δοτ. προσ. ποιητ. αιτίου, **belli:** γεν. υποκ. ή κατ' άλλη άποψη γεν. δημιουργού στο vulnera, **nunc:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
 15. **quibus praeter te mederi nemo potest:** δευτερ. αναφορ. πρόταση προσδιοριστική στο vulnera. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία: quibus και εκφέρεται με οριστική (**potest:** ενεστώτας), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **nemo:** υποκ. στο **potest:** ρήμα της πρότασης, **quibus** αντικ. στο **mederi:** τελ. απρμφ. αντικ. στο potest, **praeter te:** εμπροθ. προσδ. εξάιρεσης.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά οι ρηματικοί τύποι της α' και γ' συζυγίας του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
3. Να κλιθούν τα αντωνυμικά επίθετα του κειμένου.
4. **impetu, fides**: να κλιθούν τα ουσιαστικά.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. Στις ακόλουθες περιόδους να μετατραπεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιο με εξάρτηση **scriptor tradit & tradebat**:
 - **multaque uterque dux fecit armatus, quae idem togatus fieri prohibuisset**
 - **omnia quae dilapsa iam diffluxerunt, severis legibus vincienda sunt**
2. Να μετατραπεί η δευτερεύουσα πρόταση που ακολουθεί σε μετοχική έκφραση:
 - **multaque uterque dux fecit armatus, quae idem togatus fieri prohibuisset**
3. Να δικαιολογηθεί η έγκλιση των δευτερευουσών προτάσεων του κειμένου με βάση την ακολουθία των χρόνων.

ΜΑΘΗΜΑ XXXIV (34)

Ο ΣΚΙΠΙΩΝΑΣ Ο ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΗΣΤΑΡΧΟΙ

Cum Africanus in Literno esset, complures praedonum duces forte salutatum ad eum venerunt. Tum Scipio, **cum se ipsum captum venisse eos existimasset**, praesidium domesticorum in tecto conlocavit. **Quod ut praedones animadvertent**, abiectis armis ianuae appropinquaverunt et clara voce Scipioni nuntiaverunt: (incredibile auditu!) virtutem eius admiratum se venisse. **Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt**, is fores reserari eosque intromitti iussit. Praedones postes ianuae tamquam sanctum templum venerati sunt et cupide Scipionis dextram osculati sunt. **Cum ante vestibulum dona posuissent**, quae homines deis immortalibus **consecrare solent**, domum reverterunt.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν ο Αφρικανός βρισκόταν στο Λίτερνο, πολλοί αρχηγοί ληστών ήρθαν τυχαία σε αυτόν, για να τον χαιρετίσουν επίσημα. Τότε ο Σκιπίωνας, επειδή νόμιζε ότι αυτοί είχαν έρθει για να συλλάβουν αυτόν τον ίδιο, εγκατέστησε στο σπίτι φρουρά από δούλους του σπιτιού. Μόλις παρατήρησαν αυτό οι ληστές, αφού κατέθεσαν τα όπλα, πλησίασαν την πόρτα και με δυνατή φωνή ανήγγειλαν στον Σκιπίωνα (απίστευτο να το ακούεις!) ότι είχαν έρθει για να θαυμάσουν την ανδρεία του. Όταν οι δούλοι του σπιτιού ανέφεραν αυτά (τα λόγια) στον Σκιπίωνα, αυτός διέταξε να ανοίξουν τις πόρτες και να τους βάλουν μέσα. Οι ληστές τις παραστάδες της πόρτας προσκύνησαν σαν ιερό γού και φίλησαν με λαχτάρα το δεξί χέρι του Σκιπίωνα. Αφού τοποθέτησαν μπροστά στη είσοδο δώρα, τα οποία οι άνθρωποι συνηθίζουν να αφιερώνουν στους θάνατους θεούς, επέστρεψαν στην πατρίδα τους.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

▼ **Cum**: χρονικός σύνδεσμος / ιστορικός - διηγηματικό; = **όταν, αφού**
Africanus: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. *Africanus -i. αρσ.β' = **ο Αφρικανός**
in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**
Literno: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. Liternum -i, ουδ.β' = **το Λίτερνο**

esset: ενικ.υποτ.παρ.του ρ. sum-fui-esse = **είμαι**, υπάρχω

complures: ονομ. πληθ. αρσ. του επιθ. γ' κλ. complures -es -(i)a = **πάμπολλοι**
γεν. πληθ.: - **ium**)

praedonum: γεν.πληθ.του ουσιαστ. praedo -onis, αρσ.γ' = **ο ληστής**

duces: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. dux,ducis , αρσ.γ' = **ο αρχηγός**

forte: επίρρημα = **τυχαία**

salutatium: αιτιατ. σουπίνου του ρ.saluto-salutavi-salutatium-salutare.1 = **χαιρετίζω**
επίσημα

ad: πρόθεση με αιτιατική = **σε**

eum: αιτιατ.ενικ.αρσ.της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

venerunt: γ'πληθ.οριστ.πρκ.του ρ.venio-veni-ventum-venire.4 = **έρχονται**

▼

Tum: επίρρημα = **τότε**

Scipio: ονομ.ενικ.του ουσιαστ.*Scipio -onis, αρσ.γ' = **ο Σκιπίωνας**

cum: αιτιολογικός σύνδεσμος = **επειδή**

se: αιτιατ.ενικ.αρσ.της προσωπικής αντων. γ' προσώπου = **τον εαυτό του**

ipsum: αιτιατ. ενικ. αρσ. της οριστικής αντων. ipse-ipsa-ipsum = **ο ίδιος -α -ο**

captum: αιτιατ. σουπίνου του ρ. capio-cepī-captum-capere.3* = **συλλαμβάνω**

venisse: απρφ. πρκ. Ε.Φ.του ρ.venio-veni-ventum-venire.4 = **έρχονται**

eos: αιτιατ. πληθ. αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ο**

existimasset (existimavisset): γ' ενικ. υποτ. υπαρ. Ε.Φ.του ρ. existimo-existimavi-existimatum-existimare.1 = **νομίζω**

praesidium: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. praesidium -ii(i) ουδ.β' = **η φρουρά**

domesticorum: γεν.πληθ.του ουσιαστ. domestici -orum, αρσ.β' = **οι δούλοι του**

σπιτιού (μόνο πληθ.). Στον ενικό ως επίθετο: domesticus -a -um = οικείος

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

tecto: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. tectum -i, ουδ β' = **το σπίτι**

conlocavit: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ.του ρ.conloco-conlocavi-conlocatum-conlocare.1 = **εγκαθιστώ**

▼

Quod: αιτιατ. ενικ. ουδ. της αναφ. αντων. qui- quae- quod = **ο οποίος -α -ο**

ut: χρονικός σύνδεσμος = **όταν**

praedones: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. praedo -onis, αρσ.γ' = **ο ληστής**

animadverterunt: γ' πληθ. οριστ. πρκ. Ε.Φ.του ρ. animadverto-animadverti-animadversum-animadvertere.3 = **παρατηρώ**

abiectis: αφαιρ. πληθ. ουδ. της μετ.παθ. πρκ του ρ.abicio-abieci-abiectum-abicere.3* = **καταθέτω**

armis: αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ.*arma -orum, ουδ.β' = **τα όπλα** (μόνο πληθ.)

ianuae: δοτ. ενικ του ουσιαστ.ianua -ac, θηλ.α' = **η πόρτα**

appropinquaerunt: γ' πληθ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ. appropinquo-appropinquavi-appropinquatum-appropinquare.1 = **πλησιάζω**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

clara: αφαιρ.ενικ.θηλ.του επιθέτου β'κλ. clarus -a -um = **καθαρός, δυνατός**

voce: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ.vox,vocis , θηλ.γ' = **η φωνή**

Scipioni: δοτ.ενικ.του ουσιαστ. *Scipio -onis, αρσ.γ' = **ο Σκιπίωνας**

nuntiaverunt: γ' πληθ.οριστ. πρκ Ε.Φ.του ρ. nuntio-nuntiavi-nuntiatum-nuntiare.1 = **αναγγέλλω**

incredible: ονομ.ενικ.ουδ.του επιθέτου γ' κλ. incredibilis -is -e = **απίστευτος**

auditu: αφαιρ.σουπίνου του ρ.audio-audivi-auditum-audire.4 = **ακούω**

virtutem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ.*virtus -utis, θηλ.γ' = **η ανδρεία** (ετερόσημο:

virtutes-um = πράξεις ανδρείας, αρετές)

eius: γεν.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

admiratum: αιτιατ.σουπίνου του ρ. *admiror-admiratus sum-(admiratum)-admirari.1. (αποθετικό) = **θαυμάζω**

se: αιτιατ. πληθ. αρσ. της προσωπικής αντων. γ' προσώπου = **(αυτοί)**

venisse: απρφ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.venio-veni-ventum-venire.4 = **έρχομαι**



Haec: αιτιατ.πληθ.ουδ.της δεικτικής αντων.hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

postquam: χρονικός σύνδεσμος = **αφού**

domestici: ονομ.πληθ.του ουσιαστ.domestici -orum, αρσ.β' = **οι δούλοι του σπιτιού** (μόνο πληθ.). Στον ενικό ως επίθετο: domesticus -a -um = **οικετός**

Scipioni: δοτ.ενικ.του ουσιαστ. *Scipio -onis, αρσ. γ' = **ο Σκιπίωνας**

rettulerunt: γ' πληθ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ. *refero-re(t)uli-relatum-ferre = **αναφέρω**, (β' εν. προστ. ενεστ.: refer)

is: ονομ. ενικ.αρσ.της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

fores: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. *foris -is, θηλ. γ' = **η πόρτα**

reserari: απρφ. ενεστ. Π.Φ. του ρ. resero-reseravi-reseratum-reserare.1 = **ανοίγω**

eos: αιτιατ. πληθ. αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

que: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

intromitti: απρφ. ενεστ. Π.Φ.του ρ.intromitto-intromisi-intromissum-intromit-tere.3 = **βάζω μέσα**

iussit: γ'ενικ. οριστ. πρκ. του ρ.iubeo-iussi-iussum-iubcre.2 = **διατάζω**



Praedones: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. praedo -onis, αρσ.γ' = **ο ληστής**

postes: αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. *postis -is, αρσ. γ' = **η παραστάδα**

ianuae: γεν. ενικ. του ουσιαστ. ianua -ae, θηλ. α' = **η πόρτα**

tamquam: παραβολικός σύνδεσμος = **όπως, σαν**

sanctum: αιτιατ. ενικ. ουδ. του επιθέτου β'κλ. sanctus -a -um = **ιερός**

templum: αιτιατ. ενικ.του ουσιαστ. templum -i, ουδ. β' = **ο ναός**

venerati sunt: γ' πληθ.οριστ. πρκ. του ρ.*veneror-veneratus sum-(veneratum)-venerari.1 (αποθετικό) = **προσκυνώ**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

cupide: επίρρημα = **με πάθος**

Scipionis: γεν. ενικ. του ουσιαστ. *Scipio -onis, αρσ.γ' = **ο Σκιπίωνας**

dextram: αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. dextra -ae, θηλ. α' = **το δεξί χέρι** (ως επίθ. β'κλ. dexter-dextra-dextrum = δεξιός)

osculati sunt: γ' πληθ.οριστ. πρκ. του ρ.*osculor- osculatus sum-(osculatum)-osculari.1 (αποθετικό) = **φιλώ**



Cum: χρονικός σύνδεσμος / ιστορικός - διηγηματικός = **όταν, αφού**

ante: πρόθεση με αιτιατική = **μπροστά**

vestibulum: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ.vestibulum -i, ουδ.β' = **η είσοδος**

dona: αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. donum -i, ουδ.β' = **το δώρο**

posuissent: γ' πληθ. υποτ. υπερ. Ε.Φ. του ρ.pono-posui-positum-ponere.3 = **τοποθετώ**

quae: αιτιατ. πληθ. ουδ. της αναφ. αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

homines: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. homo, hominis , αρσ. γ' = **ο άνθρωπος**

deis: δοτ. πληθ. του ουσιαστ. *deus -i, αρσ. β' = **ο θεός**

immortalibus: δοτ. πληθ. αρσ. του επιθέτου γ' κλ. immortalis -is -e = **αθάνατος**

consecrare: απρφ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. consecro-consecravi-consecratum-consecrare.1 = **αφιερώνω**

solent: γ' πληθ. οριστ. ενεστ. του ρ. *soleo-solitus sum-(solitum)-solere.2. (ημιαποθ.) = **συνηθίζω**

domum: επίρρημα = **στο σπίτι, στην πατρίδα**

reverterunt: γ' πληθ. οριστ. πρκ του ρ. * revertor-reversus sum + reverti-(reversum) reverti.3 (αποθετικό και ημιαποθετικό) = **επιστρέφω**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 34

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>α' κλίση</u> ianua, ae (A) (O)	<u>β' κλίση</u> Africanus, a, um clarus, a, um sanctus, a, um dexter, dext(e)ra, dext(e)rum	<u>Α' συζυγία</u> saluto, salutavi, salutatum, salutare existimo, existinavi, existimatum, existimare nuntio, nuntiaui, nuntiatum, nuntiare consecro, consecravi, consecratum, consccrare conloco, conlocavi, conlocatum, conlocare resero, reseravi, reseratum, reserare appropinquo, appropinquavi, appropinquatum, appropinquare admiror, admiratus sum, admirari (αποθ.) veneror, veneratus sum, venerari (αποθ.) osculor, osculatus sum, osculari (αποθ.)
<u>β' κλίση</u> Africanus, i (O) deus, i (O) domestici, orum (O) praesidium, ii/i tectum, i templum, i (A) vestibulum, i (A) donum, i (A) Liternum, i (Θ) arma, orum (Θ)	<u>γ' κλίση</u> incredibilis, is, e immortal is, is, e complures, es, (i)a	ANTΩΝΥΜΙΕΣ
<u>γ' κλίση</u> praedo, onis (O) dux, cis post is, is Scipio, ionis (A) homo, inis vox, cis virtus, utis foris, is (Θ)	is, ea, id (δεικτ.οριστ.) se (προσ. γ' πρ.) ipse, ipsa, ipsum (οριστ.) qui, quae, quod (ανάφ.) hie, haec, hoc (δεικτ.)	<u>Β' συζυγία</u> iubeo, iussi, iussum, iubere soleo, solitus sum, solere (ημιαποθ.) <u>Γ' συζυγία</u> pono, posui, positum, ponerce intromitto, intromisi, intromissum, intromittere animadverto, animadverti, animadversum, animadvertere cario, cepi, captum, capere (15) abicio, abieci, abiectum, abicere (15) revertor, reversus sum, reverti (αποθ.) revertor, reverti, reverti (ημιαπ.) <u>Δ' συζυγία</u> venio, veni, ventum, venire audio, audivi, auditum, audire ΑΝΩΜΑΛΑ refero, re(t)tuli, relatum, referre sum, fui, — - ,esse

--	--	--

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 34

1. **Cum Africanus in Literno esset:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό cum και εκφέρεται με υποτακτική για να δηλώσει σχέση αιτίας - αιτιατού ανάμεσα στη δευτερεύουσα και την κύρια. Είναι υποτακτική παρατατικού (esset), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (venerunt: πρκ.). Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν. **Africanus:** υποκ. στο **esset:** ρήμα της πρότασης, **in Literno:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο.
2. **complures praedonum duces forte salutatum ad eum venerunt:** κύρια πρόταση, **complures:** επιθ. προσδ. στο **praedonum:** γεν. αντικ. στο **duces:** υποκ. στο **venerunt:** ρήμα της πρότασης, **ad eum:** εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε πρόσωπο, **salutatum:** αιτ. σουπίνου που δηλώνει σκοπό (από το venerunt), **forte:** επιρρ. προσδ. τρόπον.
3. **Tum Scipio praesidium domesticorum in tecto conlocavit:** κύρια πρόταση. **Scipio:** υποκ. στο **conlocavit:** ρήμα της πρότασης, **domesticorum:** γεν. περιεχομένου στο **praesidium:** αντικ. στο conlocavit. **in tecto:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο, **Tum:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
4. **cum se ipsum captum venisse eos existimasset:** δευτερ. αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο cum και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει την αιτία ως αποτέλεσμα μιας εσωτερικής, λογικής διεργασίας. Είναι υποτακτική υπερσυντέλικου (existimasset). γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (conlocavit: πρκ.). Δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν. **Scipio:** ενν. υποκ. στο **existimasset:** ρήμα της πρότασης, **eos:** υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **venisse:** ειδ. απρμφ. αντίκ. στο existimasset. **ipsum:** επιθ. προσδ. στο **se:** αντικ. στο **captum:** αιτ. σουπίνου που δηλώνει το σκοπό από το venisse.
5. **Quod ut praedones animadverterunt:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο ut και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει μόνο το χρόνο. Είναι οριστική παρακειμένου (animadverterunt) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν. Υπάρχει πρόταση του αντικειμένου της πρότασης, **praedones:** υποκ. στο **animadverterunt:** ρήμα της πρότασης, **quod:** αντικ. στο animadverterunt.
6. **abiectis armis ianuae appropinquaverunt:** κύρια πρόταση, **praedones:** ενν. υποκ. στο **appropinquaverunt:** ρήμα της πρότασης, **ianuae:** αντικ. στο appropinquaverunt, **armis:** υποκ. στο **abiectis:** ιδιάζουσα ή νόθος αφαιρ. απόλ. χρονική μετοχή.
7. **et clara voce Scipioni nuntiaverunt (incredibile auditu!) virtutem eius admiratum se venisse:** κύρια πρόταση, **praedones:** ενν. υποκ. στο **nuntiaverunt:** ρήμα της πρότασης, **Scipioni - venisse:** έμμ. - άμ. αντικ. ειδ. απρμφ. στο nuntiaverunt, **se:** υποκ. (ταυτοπροσωπία - λατινισμός) στο venisse, **eius:** γεν. κτητ. στο **virtutem:** αντικ. στο **admiratum:** αιτ. σουπίνου που δηλώνει σκοπό από το venisse, **clara:** επιθ. προσδ. στο **voce:** αφαιρ. οργαν. τρόπον, **incredibile auditu:** προεξαγγελτική παράθεση = «hoc incredibile auditu est», **auditu:** αφαιρ. σουπ. που δηλώνει αναφορά στο **incredibile:** κατηγορούμενο στο ενν. hoc: υποκ. στο ενν. est: ρήμα της φράσης,

8. **Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt:** δευτερ. χρον. πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο *postquam* και εκφέρεται με οριστική για να δηλώσει μόνο χρόνο. Είναι οριστική παρακειμένου (*rettulerunt*) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν. Υπάρχει πρόταξη του άμεσου αντικειμένου της πρότασης, **domestici:** υποκ. στο **rettulerunt:** ρήμα της πρότασης, **Haec - Scipioni:** άμ. - έμμ. αντικ. στο *rettulerunt*.
9. **is fores reserari eosque intromitti iussit :** κύρια πρόταση, **is:** υποκ. στο **iussit:** ρήμα της πρότασης, **fores - eos:** υποκ. (ετεροπροσωπία) αντίστοιχοι στα **reserari - intromitti:** τελ. απρμφ. αντικ. στο *iussit*.
10. **Praedones postes ianuae tamquam sanctum templum venerati sunt:** κύρια πρόταση. **Praedones:** υποκ. στο **venerati sunt:** ρήμα της πρότασης, **ianuae:** γεν. κτητ. στο **postes:** αντικ. στο *venerati sunt*, **tamquam sanctum templum:** βραχυλογική παραβολική έκφραση που αναλύεται σε δευτ. παραβολική υποθετική πρόταση = **tamquam postes sanctum templum essent:** δευτερ. παραβολική υποθετική πρόταση που εισάγεται με τον παραβολικό υποθετικό σύνδεσμο *tamquam* και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερεύουσες παραβολικές - υποθετικές προτάσεις, επειδή η σύγκριση αφορά μια πράξη ή κατάσταση που είναι ή θεωρείται υποθετική. Είναι υποτακτική παρατατικού (*essent*), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*venerati sunt* πρκ.) και δηλώνει τα σύγχρονα στο παρελθόν.
11. **et cupide Scipionis dextram osculati sunt:** κύρια πρόταση, **praedones:** ενν. υποκ. στο **osculati sunt:** ρήμα της πρότασης, **Scipionis:** γεν. κτητ. στο **dextram:** αντικ. στο *osculati sunt*, **cupide:** επιρρ. προσδ. τρόπον.
12. **Cum ante vestibulum dona posuissent:** δευτερ. χρον. πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό *cum* και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει σχέση αιτίας - αιτιατού ανάμεσα στη δευτερεύουσα και στην κύρια. Είναι υποτακτική υπερσυντέλικου (*posuissent*), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*reverterunt*: πρκ.) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν, **praedones:** ενν. υποκ. στο **posuissent:** ρήμα της πρότασης, **dona:** αντικ. στο *posuissent*, **ante vestibulum:** εμπρόθ. προσδ. τόπου.
13. **quae homines deis immortalibus consecrare solent:** δευτερ. αναφ. πρόταση, προσδιοριστική στο *dona*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται με οριστική (*solent*: ενεστώτας), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **homines:** υποκ. στο **solent:** ρήμα της πρότασης και (ταυτοπροσωπία) στο *consecrare*: τελ. απρμφ. αντικ. στο *solent*, **quae - deis:** άμ.- έμμ. αντικ. στο *consecrare*, **immortalibus:** επιθ. προσδ. στο *deis*.
14. **domum reverterunt:** κύρια πρόταση, **praedones:** ενν. υποκ. στο **reverterunt:** ρήμα της πρότασης, **domum:** επιρρ. προσδ. κίνησης σε τόπο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά οι ρηματικοί τύποι της β', γ' και δ' συζυγίας του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
3. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
4. **ianuae, deis, dona, fores, postes:** να κλιθούν τους δύο αριθμούς.
5. **esset, rettulerunt:** να σχηματιστούν οι προστακτικές όλων των χρόνων.
6. **solent, reverterunt:** να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά σε οριστική και υποτακτική.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. Να μετατραπούν οι ακόλουθες υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχικές εκφράσεις:
 - Quod ut praedones animadvertunt, abiectis armis ianuae appropinquaverunt
 - Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt, is fores reserari eosque intromitti iussit.
 - Praedones postes ianuae tamquam sanctum templum venerati sunt et cupide Scipionis dextram osculati sunt.
 - Cum ante vestibulum dona posuissent, quae homines deis immortalibus consecrare solent, domum reverterunt.
2. Στις προτάσεις που ακολουθούν να εκφραστεί ο σκοπός με τους υπόλοιπους τρόπους:
 - **complures praedonum duces forte salutatum ad eum venerunt**
 - **clara voce Scipioni nuntiaverunt...virtutem eius admiratum se venisse**
3. Στις προτάσεις που ακολουθούν να μετατραπεί ο πλάγιος λόγος σε ευθύ:
 - **clara voce Scipioni nuntiaverunt...virtutem eius admiratum se venisse**
 - **is fores reserari eosque intromitti iussit.**
4. Να δικαιολογηθεί η εκφορά των δευτερευουσών προτάσεων με βάση την ακολουθία των χρόνων.

ΜΑΘΗΜΑ XXXV (35)

Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ

Unum fuisse Homero servum, tres Platoni, nullum Zenoni tradunt. Nemo vero eos miseretur, **quod infeliciter vixerint**. Menenius Agrippa, **qui inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuit**, acre collato funeratus est. Atilius Regulus, **cum Poenos in Africa funderet**, ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus; id senatui publice curari placuit, **quoniam Regulus aberat**. Scipionis filiae ex aerario dotem acceperunt, **quia nihil illis reliquerat pater**. Aequum mehercule erat populum Romanum tributum Scipioni conferre, **cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret**. Ο felices viros puellarum, **quibus populus Romanus loco soceri fuit!**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Λένε ότι ο Όμηρος είχε ένα δούλο, ο Πλάτωνας τρεις και ο Ζήνωνας κανέναν. Κανείς όμως ας μην τους λυπηθεί, **επειδή ταχα έζησαν στη δυστυχία**. (Μενήνιος Αγρίππας, ο οποίος ήταν μεσολαβητής για την κοινή συμφιλίωση ανάμεσα στους πατρικίους και τους πληβείους, κηδεύτηκε με έρανο. Ο Ατίλιος Ρήγουλος, **όταν έτρεπε σε φυγή τους Καρχηδόνιους στην Αφρική**, έγραψε στη Σύγκλητο ότι είχε φύγει ο μισθωτός εργάτης του και είχε εγκαταλειφθεί από αυτόν ο αγρός του έ η Σύγκλητος αποφάσισε να καλλιεργηθεί αυτό (το χωράφι) με τη φροντίδα του κράτους, **επειδή ο Ρήγουλος απουσίαζε**. Οι κόρες του Σκιπίωνα πήραν προίκα από το δημόσιο ταμείο, **επειδή ο πατέρας δεν τους είχε κληροδοτήσει τίποτα**. Ήταν δίκαιο, μα τον Ηρακλή, να πληρώσει φόρο ρωμαϊκός λαός στο Σκιπίωνα, **επειδή ο ίδιος εισέπραττε πάντοτε φόρο από την Καρχηδόνα**. Ω τους ευτυχισμένους συζύγους των κοριτσιών, **για τους οποίους ο ρωμαϊκός λαός πήρε τη θέση του πεθερού!**

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ



Unum: αιτιατ.ενικ.αρσ.του απόλυτου αριθμητικού επιθέτου unus -a -um = **ένας-μία-ένα**

fuisse: απρφ.πρκ. του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

Homero: δοτ.ενικ. του ουσιαστ. *Homerus -i, αρσ.β' = **ο Όμηρος**

servum: αιτιατ.ενικ.αρσ.του ουσιαστ. servus -i, αρσ.β' = **ο δούλος**

tres: αιτιατ.πληθ.αρσ.του απόλυτου αριθμητικού επιθέτου tres-tres-tria = **τρεις-τρεις-τρία**

Platoni: δοτ.ενικ. του ουσιαστ. *Plato -onis, αρσ.γ' = **ο Πλάτωνας**

nullum: αιτιατ.ενικ.αρσ.του αντων.επιθέτου nullus -a -um = **κανείς-καμία-κανένα**

Zenoni: δοτ.ενικ.του ουσιαστ. *Zeno -onis, αρσ.γ' = **ο Ζήνωνας**

tradunt: γ' πληθ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.trado-tradidi-traditum-tradere.3 = **παραδίδω**



Nemo: ονομ.ενικ.αρσ. της ουσιαστικής αόρ. αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς-καμία-τίποτα**

vero: αντιθετικός σύνδεσμος = **όμως**

eos: αιτιατ.πληθ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

miseretur: γ' ενικ.υποτ.ενεστ.του ρ. *miscro-miscratus sum-(miseratum)-miser-ari.1 (αποθετικό) = **λυπάμαι**

quod: αιτιολογικός σύνδεσμος = **επειδή**

infelicitur: επίρρημα = **στη δυστυχία**

vixerint: γ' πληθ.υποτ.πρκ. Ε.Φ. του ρ.vivo-vixi-victum-vivere.3 = **ζω**



Menenius: ονομ.ενικ. του ουσιαστ. *Menenius -ii(i), αρσ.β' = **ο Μενήνιος**

Agrippa: ονομ.ενικ. του ουσιαστ. *Agrippa -ae, αρσ.α' = **ο Αγρίππας**

qui: ονομ.ενικ.αρσ. της αναφορ.αντων qui-quaе-quod = **ο οποίος -α -ο**

inter: πρόθεση με αιτιατική = **ανάμεσα, μεταξύ**

patres: αιτιατ.πληθ. του ουσιαστ. *pater, patris, αρσ.γ' = **ο πατέρας** (ετερόσημο: στον πληθ. *patres -um = οι Συγκλητικοί)

ac: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

plebem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *plebs, plebis, θηλ. γ' + *plebes -ei, θηλ. ε' = **οι πληβείοι** (μόνο ενκ.)

publicae: γεν.ενικ.θηλ.του επιθέτου β'κλ. publicus -a -um = **δημόσιος**

gratiae: γεν.ενικ.του ουσιαστ. gratia -ae, θηλ.α' = **η συμφιλιώση** (ετερόσημο: στον πληθ. = ευγνωμοσύνη)

sequester: ονομ.ενικ. του ουσιαστ. *sequester -stris, αρσ.γ' = **ο μεσολαβητής**

fuit: γ'ενικ.οριστ.πρκ.του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

aere: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *aes, aeris, ουδ.γ' = **ο χαλκός, ο μπρούντζος, τα χρήματα** (ετερόσημο: στον πληθ. = χάλκινα αντικείμενα)

collato: αφαιρ.ενικ.ουδ. της μτχ. παθητικού παρακειμένου του ρ.conféro-contuli-collatum-conferre = **συγκεντρώνω**

funeratus est: γ' ενικ.οριστ.πρκ. Π.Φ. του ρ.funero-funeravi-funeratum-funerare.1 = **κηδεύω**



Atilius: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Atilius -ii(i), αρσ.β' = **ο Ατίλιος**

Regulus: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Regulus -i, αρσ.β' = **ο Ρήγουλος**

cum: χρονικός σύνδεσμος-ιστορικός ή διηγηματικός = **όταν**

Poenos: αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. *Poeni -orum, αρσ.β' = **οι Καρχηδόνιοι** (μόνο πληθ.)

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

Africa: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *Africa -ae, θηλ.α' = **η Αφρική**

funderet: γ' ενικ.υποτ.παρατ. Ε.Φ.του ρ.fundo-fudi-fusum-fundere.3 = **τρέπω σε φυγή**

ad: πρόθεση με αιτιατική = **προς**

senatum: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *senatus -us, αρσ.β' = **η Σύγκλητος** (μόνο ενικ.)

scripsit: γ' ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.scribo-scripsi-scriptum-scribere.3 = **γράφω**

mercenarium: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. mercenarius -ii, αρσ.β' = **ο μισθωτός**

εργάτης

suum: αιτιατ.ενικ.αρσ.της κτητικής αντων.γ' προσώπου suus -a -um = **δικός -ή -ό του**

discessisse: απρφ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.discedo-discessi-discessum-discedere.3 = **αποχωρώ**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

ab: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

eo: αφαιρ.ενικ.αρσ.της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

desertum esse: απρφ.πρκ. Π.Φ.του ρ.desero-deserui-desertum-deserere.3 =

εγκαταλείπω

rus: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. rus, ruris, ουδ.γ' = **ο αγρός**

▼

id: αιτιατ.ενικ.ουδ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

senatui: δοτ.ενικ.του ουσιαστ. *senatus -us, αρσ.δ' = **η Σύγκλητος** (μόνο ενικ.)

publice: επίρρημα = **με τη φροντίδα του κράτους, δημόσια**

curari: απρφ.ενεστ. Π.Φ.του Q.curo-curavi-curatum-curare.1 = **φροντίζω**

placuit: γ' ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.placet-placuit- - -placere.2 (απρόσωπο) =

αποφασίζω

quoniam: αιτιολογικός σύνδεσμος = **επειδή**

Regulus: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Regulus -i, αρσ.β' = **ο Ρήγουλος**

aberat: γ' ενικ.οριστ.παρατ.του ρ.absim-afui + abfui-abesse = **απουσιάζω**

▼

Scipionis: γεν.ενικού ουσιαστ. *Scipio -onis, αρσ. γ' = **ο Σκιπίωνας**

filiae: ονομ.πληθ.του ουσιαστ. *filia -ae, θηλ.α' = **η κόρη** (δοτ. και αφαιρ. πληθ.: και -abus)

ex: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

aerario: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. aerarium -ii(i), ουδ.β' = **το δημόσιο ταμείο**

dotem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *dos,dotis, θηλ.γ' = **η προίκα** (γεν.πληθ.: dotium)

acceperunt: γ' πληθ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.accipio-accepi-acceptum-accepere.3* =

παίρνω

quia: αιτιολογικός σύνδεσμος = **επειδή**

nihil: αιτιατ.ενκ.ουδ.της ουσιαστικής αόρ. αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς-καμιά-τίποτα**

illis: δοτ.πληθ.θηλ. της δεκτικής αντων. ille-illa-illud = **εκείνος -η -ο**

reliquerat: γ' ενικ.οριστ.υπερ. Ε.Φ.του ρ.relinquo-reliqui-relictum-relinquere.5 =

κληροδοτώ

pater: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *pater,patris, αρσ.γ' = **ο πατέρας** (ετερόσημο: στον πληθ.: patres -um = οι Σύγκλητικοί)

Aequum: αιτιατ.ενικ.ουδ.του επιθέτου β'κλ. aequus -a -um = **δίκαιος**

mehercule: επιφώνημα = **μα τον Ηρακλή!**

erat: γ' ενικ.οριστ.παρ.του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

populum: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. populus -i, αρσ.β' = **ο λαός**

Romanum: αιτιατ.ενικ.αρσ.του επιθέτου β'κλ. Romanus -a -um = **Ρωμαϊκός**

tributum: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. tributum -i, ουδ.β' = **ο φόρος**

Scipioni: δοτ.ενικ.του ουσιαστ. *Scipio -onis, αρσ.γ' = **ο Σκιπίωνας**

conferre: απρφ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ. *confero-contuli-collatum-conferre = **πληρώνω**

Cum: αιτιολογικός σύνδεσμος = **επειδή**

a: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

Carthagine: αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. *Carthago -ginis, θηλ. γ' = **η Καρχηδόνα**

semper: επίρρημα = **πάντα**

tributum: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. tributum -i, ουδ.β' = **ο φόρος**

ipse: ονομ.ενικ.αρσ.της οριστικής αντων. ipse-a-um = **ίδιος -α -ο**

exigeret: γ' ενικ.υποτ.παρ. Ε.Φ.του ρ.exigo-exegi-exactum-exigere.3 = **εισπράττω**

▼

O: επιφώνημα = **ω!**

felices: αιτιατ.πληθ.αρσ.του επιθέτου γ' κλ. felix -ids = **ευτυχισμένος**

viros: αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. *vir,viri, αρσ.β' = **ο άνδρας**

puellarum: γεν.πληθ.του ουσιαστ. puella -ae, θηλ.α' = **η κοπέλα**

quibus: δοτ.πληθ.αρσ. της αναφ.αντων. qui-que-quo = **ο οποίος -α -ο**

populus: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. populus -i, αρσ.β' = **ο λαός**

Romanus: ονομ.ενικ.αρσ.του επιθέτου β'κλ. Romanus -a -um = **Ρωμαϊκός**

loco: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *locus -i, αρσ.β' = **ο τόπος, η θέση** (ετερογενές:

loci -orum, αρσ.β' = τα χωρία του βιβλίου / loca -orum, ουδ.β' = οι τόποι)

soceri: γεν.ενικ.του ουσιαστ. socer,socer, αρσ.β' = **ο πεθερός**

fuit: γ' ενικ.οριστ.πρκ.του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 35

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>α' κλίση</u> Agrippa, ae (A) Africa, ae (O) gratia, ae (O) filia, ae (O) puella, ae (O)	<u>β' κλίση</u> publicus, a, um Romanus, a, um aequus, a, um unus, a, um (αριθμ.)	<u>A' συζυγία</u> funero, funeravi, funeratum, funerare curo, curavi, curatum, curare miseror, meseratus sum, miserari (αποθ.)
<u>β' κλίση</u> Homerus, i (A) servus, i (A) Poeni, orum (A) Menenius, ii/i (A) Atilius, ii/i (Θ) Regulus, i (Θ) vir, viri (Θ) mercenarius, ii/i (Θ) populus, i (O) locus, i socer, i aerarium, ii/i (A) tributum, i	<u>γ' κλίση</u> felix, -icis tres, tres, tria (αριθμ.)	<u>B' συζυγία</u> placet, placuit, — placere
	ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ	<u>Γ' συζυγία</u> vivo, vixi, victum, vivere trado, tradidi, traditum, tradere fundo, fudi, fustum, fundere scribo, scripsi, scriptum, scribere discedo, discessi, discessum, discedere desero, deserui, desertum, deserere relinquo, reliqui, relictum, relinquere exigo, exegi, exactum, exigere accipio, accepi, accceptum, accipere (15)
<u>γ' κλίση</u> Plato, onis (Θ) Zeno, onis patres, um sequester, stris Scipio, onis Hercules, is plebs, plebis dos, dotis Carthago, inis aed, aeris rus, ruris	nullus, a, um (αόρ. επιθ.) nemo, nemo, nihil (αόρ.) is, ea, id (δεικτ.) qui, quae, quod (αναφ.) suus, a, um (κτητ. γ' πρ.) ille, ilia, illud (δεικτ.) ipse, ipsa, ipsum (οριστ. δεικτ.) unus, a, um (αντιον. επιθ.)	ΑΝΩΜΑΛΑ confero. contuli, collatum, conferre (3) absum, afui, — -, abesse sum, fui, — -, esse
<u>δ' κλίση</u> senatus, us		
<u>ε' κλίση</u> plebes, ei		

ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 35

1. **Unum fuisse Homero servum, tres Platoni, nullum Zenoni tradunt:** κύρια πρόταση, **homines:** ενν. υποκ. στο **tradunt:** ρήμα της πρότασης, **servum -tres - nullum:** υποκ. (ετεροπροσωπία) στα **fuisse:** ειδ. απρμφ. αντικ. στο **tradunt, Homero - Platoni - Zenoni:** δοτ. προσ. κλητ. στο **fuisse, Unum:** επιθ. προσδ. στο **servum.**
2. **Nemo vero eos miseratur:** κύρια πρόταση. **Nemo:** υποκ. στο **miseratur:** ρήμα της πρότασης, **eos:** αντικ. στο **miseratur.**
3. **quod infelicitur vixerint:** δευτερ. αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο **quod** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει υποκειμενική αιτιολογία. Είναι υποτακτική παρακειμένου (**vixerint**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**miseratur:** εναστώτας) και δηλώνει προτερόχρονο στο παρόν, **ii:** ενν. υποκ. στο **vixerint:** ρήμα της πρότασης, **infelicitur:** επιρρ. προσδ. τρόπου.
4. **Menenius Agrippa, aere collate funeratus est:** κύρια πρόταση. **Menenius Agrippa:** υποκ. στο **funeratus est:** ρήμα της πρότασης, **aere:** υποκ. στο **collate:** γνήσια αφαιρ. απόλυτη χρονική μετχ.
5. **qui inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuit:** δευτερ. αναφ. πρόταση προσδιοριστική στο **Menenius Agrippa.** Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **qui** και εκφέρεται με οριστική (**fuit:** πρκ.) για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **sequester:** κατηγ. στο **qui:** υποκ. στο **fuit:** ρήμα της πρότασης, **inter patres ac plebem:** εμπρόθ. προσδ. του μεταξύ, **publicae:** επιθ. προσδ. στο **gratiae:** γέν. αντικ. στο **sequester.**
6. **Attilus Regulus ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus:** κύρια πρόταση. **Attilus Regulus:** υποκ. στο **scripsit:** ρήμα της πρότασης, **ad senatum:** εμπρόθ. προσδ. κατεύθ. σε τόπο, **meritnarium - rus:** υποκ. (ετεροπροσωπία) αντίστοιχα στα **discessisse - desertum esse:** ειδ. απρμφ., αντικ. στο **scripsit, ab eo:** εμπρόθ. προσδ. ποιητ. αιτιού στο **desertum esse, suum:** επιθ. προσδ. στο **mercenarium.**
7. **cum Poenos in Africa funderet:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται UE τον ιστορικό - διηγηματικό **cum** και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί δηλώνει (σχέση αιτίας - αιτιατού ανάμεσα στη δευτερεύουσα και την κύρια. Είναι υποτακτική παρατατικού (**funderet**), γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (**scripsit:**πρκ) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν. **Attilus Regulus:** ενν. υποκ. στο **funderet:** ρήμα της πρότασης, **Poenos:** αντικ. στο **funderet, in Africa:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο.
8. **id senatui publice curari placuit:** κύρια πρόταση, **id:** υπ (ετεροπροσωπία) στο **curari:** τελ. απρμφ. υποκ. στο **placuit:** απρόσωπο ρήμα της πρότασης, **senatui:** δοτ. προσ. στο **placuit, publice:** επιρρ. προσδ. τρόπου.
9. **quoniam Regulus aberat:** δευτερ. αιτιολογ. πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο **quoniam** και εκφέρεται με οριστική (**aberat:** ποτ.) για να δηλώσει αντικειμενική αιτιολογία. **Regulus:** υποκ. στο **aberat:** ρήμα της πρότασης.

10. **Scipionis filiae ex aerario dotem acceperunt**: κύρια πρόταση. **Scipionis**: γεν. κτητ. στο **filiae**: υποκ. στο **acceperunt**: ρήμα της πρότασης, **dotem**: αντικ. στο **acceperunt**, **ex aerario**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης.
11. **quia nihil illis reliquerat pater**: δευτερ. αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο **quia** και εκφέρεται με οριστική (**reliquerat**: υπερασ.), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **pater**: υποκ. στο **reliquerat**. ρήμα της πρότασης, **nihil - illis**: άμ. - έμμ. αντικ. στο **reliquerat**.
12. **aequum mehercule erat populum Romanum tributum Scipioni conferre**: κύρια πρόταση. **Romanum**: επιθ. προσδ. στο **populum**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **conferre**: τελ. απρμφ. υποκ. στο **aequum erat**: απρόσωπο ρήμα - έκφραση της πρότασης, **tributum - Scipioni**: άμ. - έμμ. αντικ. στο **aequum erat**, **mehercule**: κλητ. προσφώνηση.
13. **cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret**: δευτερ. αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο **cum** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει την αιτία ως αποτέλεσμα μιας εσωτερικής - λογικής διεργασίας. Είναι υποτακτική παρατακτικού (**exigeret**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**conferre**, από το **aequum erat**: πρτ.) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν, **ipse**: υποκ. στο **exigeret**: ρήμα της πρότασης, **tributum**: αντικ. στο **exigeret**, **a Carthagine**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης, **semper**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
14. **O felices viros puellarum!**: επιφωνηματική φράση σε θέση πρότασης, **felices**: επιθ. προσδ. στο **o viros**: επιφωνηματική αιτιατική, **puellarum**: γεν. κτητ. στο **o viros**.
15. **quibus populus Romanus loco soceri fuit**: δευτερ. αναφορ. - αιτιολογ. πρόταση από την προηγούμενη επιφωνηματική φράση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quibus** και εκφέρεται με οριστική (**fuit**: πρκ), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό. **Romanus**: επιθ. προσδ. στο **populus**: υποκ. στο **fuit**: ρήμα της πρότασης, **soceri**: γεν. κτητ. στο **loco**: αφαιρ. στάσης σε τόπο, **quibus**: δοτ. προσ. χαριστική ή δοτ. προσ. κτητική στο **fuit**.

Ιδιαιτεράτητα

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
3. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
4. Να κλιθούν τα ουσιαστικά δ' και ε' κλίσης του κειμένου.
5. **unum**: να κλιθεί στα τρία γένη.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. Να δικαιολογηθεί η έγκλιση των δευτερευουσών προτάσεων του κειμένου με βάση την ακολουθία των χρόνων.
2. Στις προτάσεις που ακολουθούν να μετατραπεί ο πλάγιος λόγος σε ευθύ:
 - **ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus**
3. **Unum fuisse Homero servum, tres Platoni, nullum Zenoni tradunt**: να αντικατασταθεί το ρήμα από τον τύπο **traditur** και να γίνουν οι απαραίτητες μετατροπές.
4. Να μετατραπούν οι ακόλουθες υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχικές φράσεις:
 - **Atilius Regulus, cum Poenos in Africa funderet, ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus;**
 - **id senatum publice curari placuit, quoniam Regulus aberat.**
 - **Scipionis filiae ex aetario dotem acceperunt, quia nihil illis reliquerat pater.**
 - **Aequum mehercule erat populum Romanum tributum Scipioni conferre, cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret.**

ΜΑΘΗΜΑ XXXVI (36)

ΜΙΑ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΔΩΡΟΔΟΚΙΑΣ

Manias Curius Dentatus maxima frugalitate utebatur, **quo facilius divitias contemnere posset**. Die quodam Samnitium legati ad eum venerunt. Ille se in scamno assidentem apud focum et ex ligneo catillo cenantem eis spectandum praebuit. Samnitium divitias contempsit et Samnites paupertatem eius mirati sunt. Nam **cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent, ut eo uteretur**, vultum risu solvit et protinus dixit: «Supervacaneae, **ne dicam ineptae**, legationis ministri, narrate Samnitibus Manium Curium malle locupletibus impetare quam ipsum fieri locupletem; et mementote me nec acie vinci nec pecunia corrumpi posse».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Μάνιος Κούριος Δεντάτος ήταν πάρα πολύ ολιγαρκής, **για να μπορεί ευκολότερα να περιφρονεί τα πλούτη**. Κάποια μέρα ήσαν σ'αυτόν απεσταλμένοι των Σαμνιτών. Εκείνος παρουσιάστηκε σε αυτούς για να τον δουν να κάθεται σε скаμνί κοντά στη φωτιά και να τρώει από ξύλινο πιάτο. Τα πλούτη των Σαμνιτών περιφρόνησε και οι Σαμνίτες θαύμασαν τη φτώχεια του. Δηλαδή, **όταν είχαν προσφέρει σ'αυτόν πολύ χρυσάφι (μεγάλο βάρος χρυσού) σταλμένο από το δημόσιο ταμείο, για να το χρησιμοποιήσει, χαλάρωσε το (αυστηρό του) πρόσωπο με το γέλιο και αμέσως είπε:** «Της περιττής, **για να μην πω ανόητης**, πρεσβείας απεσταλμένοι, πείτε στους Σαμνίτες ότι ο Μάνιος Κούριος προτιμά να διατάζει τους πλούσιους παρά να γίνει ο ίδιος πλούσιος· και θυμηθείτε ότι εγώ ούτε στη μάχη είναι δυνατόν να νικηθώ ούτε με χρήματα να διαφθαράω».

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ



Manius: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. *Manius -ii (i), αρσ. β' = **ο Μάνιος**

Carius : ονομ.ενικ. του ουσιαστ. *Curius -ii (i), αρσ. = **ο Κούριος**

Dentatus : ονομ.ενικ. του ουσιαστ. *Dentatus -i. αρσ. β' = **ο Δεντάτος**

maxima : αφαιρ.ενικ.θηλ. υπερθ. βαθμού του επιθέτου β'κλ. magnus -a -um = **Μεγάλος**

frugalitate: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *frugalitas -atis, θηλ. γ' = **η ολιγάρκεια** (μόνο ενικ.)

utebatur : γ' ενικ.οριστ.παρατ. Π.Φ. του ρ. *utor-usus sum-(usum)-ui.3 (αποθ.) = **χρησιμοποιώ**

quo: τελικός σύνδεσμος = **για να**

facilius : επίρρημα συγκριτικού βαθμού = **ευκολότερα**

divitias : αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. *divitiae -arum = **τα πλούτη** (μόνο πληθ.)

contemnere : απρφ. ενεστ. Ε.Φ.του ρ. contemno- contempsi- contempni- ere.3 = **περιφρονώ**

posset: γ'ενικ.υποτ.παρατ. του ρ. possum-potui-posse = **μπορώ**



Die : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. dies, diei, αρσ.ε' = **η μέρα**

quodam : αφαιρ.ενικ.αρσ. της αόρ. επιθ. αντων. quidam-quaedam-quoddam = **οποίος -α -ο**

Samnitium : γεν. πληθ. του ουσιαστ. *Samnites -ium (και *Samnis -itis) αρσ.γ' = **οι Σαμνίτες**

legati : ονομ.πληθ. του ουσιαστ. legatus -i, αρσ.β' = **ο απεσταλμένος**

ad : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

eum: αιτιατ.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

venerunt: γ' πληθ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ. venio-veni-ventum-venire.4 = **έρχομαι**



Ille : ονομ.ενικ.αρσ.της δεκτικής αντων. ille-illa-illud = **εκείνος -η -ο**

se : αιτιατ.ενικ.αρσ.της προσωπικής αντων. γ'προσώπου = **(τον εαυτό του)**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

scamno : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. scamnum -i, ουδ.β'= **το σκαμνί**

assidentem : αιτιατ.ενικ.αρσ. της μτχ. ενεστώτα Ε.Φ. του ρ.assideo-assedi-assesum-assidere.2 = **κάθεται** (δίπλα)

apud : πρόθεση με αιτιατική = **κοντά**

focus : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. focus -i, αρσ.β' = **η φωτιά**

et : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

ex : πρόθεση με αφαιρετική = **από**

ligneo : αφαιρ.ενικ.αρσ.του επιθέτου ligneus -a -um = **ξύλινος**

catillo : αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. *catillus -i, αρσ.β' = **το πιάτο** (ετερογενές: πληθ. catilli+catilla)

cenantem : αιτιατ.ενικ.αρσ.της μτχ. ενεστώτα Ε.Φ. του ρ.ceno-cenavi-cenatum-cenare.1 = **γευματίζω**

eis : δοτ.πληθ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

spectandum : αιτιατ.ενικ.αρσ.του γερουνδιακού του ρ. specto-spectavi-spectatum - spectare.1 = **βλέπω**

praebuit: γ'ενικ.οριστ. πρκ. Ε.Φ του ρ. praebeo-praebui-praebitum-praebere.2 = **παρέχω, προσφέρω**



Samnitium : γεν. πληθ. του ουσιαστ.*Samnites -ium (και *Samnis -itis) αρσ.γ' = **οι Σαμνίτες**

divitias : αιτιατ. πληθ. του ουσιαστ. *divitiae -arum = **τα πλούτη** (μόνο πληθ.)

contempsit: γ'ενικ.οριστ,πρκ. Ε.Φ. του ρ. contemno-contempsit-contemptum-contemnere.3 = **περιφρονώ**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

Samnites : ονομ.πληθ. του ουσιαστ. . *Samnites -ium (και *Samnis -itis) αρσ.γ' = **οι Σαμνίτες**

paupertatem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. paupertas -atis, θηλ. γ' = **η φτώχεια**

eius : γεν.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

mirati sunt: γ'πληθ.οριστ.πρκ. του ρ. miror-miratus sum-(miratum)-mirari. 1 (αποθ.)= **θαυμάζω**



Nam : αιτιολογικός σύνδεσμος = **διότι, δηλαδή**

cum : χρονικός σύνδεσμος / ιστορικός - διηγηματικός = **όταν, αφού**

ad : πρόθεση με αιτιατική = **προς, σε**

eum : αιτιατ.ενικ. αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

magnum : αιτιατ.ενικ.ουδ. του επιθέτου β'κλ. magnus -a -um = **μεγάλος**

pondus : αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. pondus, ponderis, ουδ.γ' = **το βάρος**

auri: γεν.ενικ.του ουσιαστ. *aurum -i, ουδ.β' = **το χρυσάφι** (ετερόσημο: στον πληθ. = χρυσά αντικείμενα)

publice : επίρρημα = **δημόσια**

missum : αιτιατ.ενικ.ουδ. της μτχ. παρακ. Η.Φ.του ρ.mitto-misi-missum-mittere.3 = **στέλνω**

attulissent: γ'πληθ.υποτ.υπερσ.Ε.Φ. του ρ. *affero-attuli-allatum-afferre = **προσφέρω**

ut: τελικός σύνδεσμος = **για να**

eo : αφαιρ.ενικ.ουδ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

uteretur : γ'ενικ.υποτ.παρακ. του ρ. *utor-usus sum-(usum)-uti.3 (αποθετικό) = **χρησιμοποιώ**

vultum : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. vultus -us, αρσ.δ' = **το πρόσωπο**

risu : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. risus -us, αρσ.δ' = **το γέλιο**

solvit : γ'ενικ.οριστ. πρκ Ε.Φ. του ρ.solvo-solvi-solutum-solvere.3 = **χαλαρώνω**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

protinus : επίρρημα = **αμέσως**

dixit : γ' ενικ.οριστ. πρκ Ε.Φ. του ρ. *dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέγω**



Supervacaneae : γεν.ενικ.θηλ. του επιθ. β'κλ. supervacaneus -a -um = **περιττός**

ne : τελικός σύνδεσμος = **για να μη**

dicam : α' ενικ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. *dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέγω**

ineptae : γεν.ενικ. θηλ. του επιθέτου β' κλ. ineptus -a -um = **ανόητος**

legationis : γεν.ενικ. του ουσιαστ. legatio -onis, θηλ.γ' = **η πρεσβεία**

ministri: κλητική πληθ.του ουσιαστ. minister, ministri, αρσ.β' = **ο απεσταλμένος**

narrate : β' πληθ. προστ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ. narro-narravi-narratum-narrare.1 = **διηγούμαι**

Samnitibus : δοτ. πληθ. του ουσιαστ. *Samnites -ium (και *Samnis -itis) αρσ.γ' = **οι Σαμνίτες**

Manium : αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. *Manius -ii (i), αρσ. β' = **ο Μάνιος**

Curium : αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. *Curius -ii (i), αρσ. β' = **ο Κούριος**

malle : απρφ. ενεστώτα του ρ. mallo-malui-malle = **προτιμώ**

locupletibus : δοτ.πληθ.του ουσιαστ. locuples -etis, αρσ.γ' = **ο πλούσιος**

imperare : απρφ. ενεστο'πα Ε.Φ. του ρ.impero-imperavi-imperatum-imperare.1 = **διατάζω**

quam : επίρρημα που εισάγει β' όρο σύγκρισης = **παρά, από**

ipsum : αιτιατ.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. ipse-ipsa-ipsum = **ίδιος -α -ο**

fieri: απρφ. ενεστώτα του ρ. *fio-factus sum-fieri = **γίνομαι**

locupletem : αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. locuples -etis, αρσ.γ' = **ο πλούσιος**

▼

et : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

mementote : β' πληθ. προστ.ενεστ. του ελλειπτικού ρ. *memini — meminisse = **θυμάμαι**

me : αιτιατ. ενικ. αρσ. της προσωπικής αντων. α' προσώπου ego = **εγώ**

nec: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **ούτε**

acie : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *acies, aciei, θηλ. ε' = **η μάχη** (στον πληθ. μόνο ονομ., αιτ., κλητ.)

vinci : απρφ. ενεστώτα Π.Φ. του ρ.vinco- vici- vietum- vincere.3 = **νικό**

nec: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **ούτε**

pecunia : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *pecunia -ae, θηλ.α' = **τα χρήματα** (μόνο ενικ.)

corrumpi : απρφ. ενεστώτα Π.Φ.του ρ.corrumpo-corrupi-corruptum-corrumpere. 3 = **διαφθείρω**

posse : απρφ. ενεστ. του ρ. *possum-potui-posse = **μπορώ**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 36

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>α' κλίση</u> divitiae, arum (Θ) pecunia, ae (Θ)	<u>β' κλίση</u> magnus, a, um ligneus, a, um supervacaneus, a, um ineptus, a, um	<u>Α' συζυγία</u> ceno, cenavi, cenatum, cenare specto, spectavi, spectatum, spectare impero, imperavi, imperatum, imperare narro, narravi, narratum, narrare miror, miratus sum, mirari (αποθ.)
<u>β' κλίση</u> Manius, ii/i (A) Curius, ii/i (A) Denlatus, i (A) focus, i (A) catillus, i (A) legatus, i (A) minister, stri (A) aurum, i (O) scamnum, i (O)	<u>γ' κλίση</u> locuples, -tis	<u>Β' συζυγία</u> assideo, assedi, assessum, assidere praeebo, praebui, praebitum, praebere
	ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ	<u>Γ' συζυγία</u> mitto, misi, missum, mittere solvo, solvi, solutum, solvere dico, dixi, dictum, dicere corrumpo, corrumi, corruptum, corrumpere utor, usus sum, uti (αποθ.)
<u>γ' κλίση</u> Samnites, ium (A) locuples, etis (A) paupertas, atis (Θ) legatio, ionis (Θ) frugalitas, atis (Θ) pondus, eris (O)	is, ea, id (δεικτ.οριστ.) ille, ilia, illud (δεικτ.) ipse, ipsa, ipsum (δεικτ.οριστ.) ego (προς. α' πρ.) se (προς. 1' πρ.) quidam, quaedam, quoddam (αόρ. απθ.)	<u>Δ' συζυγία</u> venio, veni, ventum, venire
<u>δ' κλίση</u> vultus, us (A) risus, us (A)		ΑΝΩΜΑΛΑ possum, potui, — -, posse malo, malui, — -, malle affero, attuli, allatum, afferre fio, factus sum, fieri memini, meminisse (ελλειπτικό)
<u>ε' κλίση</u> dies, ei (A) acies, ei (Θ)		

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 36

1. **Manius Curius Dentatus maxima frugalitate utebatur:** κύρια πρόταση. **Manius Curius Dentatus:** υποκ. στο **utebatur:** ρήμα της πρότασης, **maxima:** επιθ. προσδ. στο **frugalitate:** αντικ. στο **utebatur.**
2. **quo facilius divitias contemnere posset :** δευτερ. τελική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **quo**, γιατί ακολουθεί συγκριτικός βαθμός επιρρήματος (**facilius**). Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερ. τελικές προτάσεις, γιατί ο σκοπός στα λατινικά θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Είναι υποτακτική παρατατικού (**posset**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**utebatur:** πρτ.) και δηλώνει συγχρόνισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). **Manius Curius Dentatus:** ενν. υποκ. στο **posset,** ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **contemnere:** τελ. απρμφ. αντικ. στο **posset,** **divitias:** αντικ. στο **contemnere,** **facilius:** επιρρ. προσδ. τρόπου.
3. **Die quodam Samnitium legati ad eum venerunt:** κύρια πρόταση. **Samnitium:** γεν. κτητ. στο **legati:** υποκ. στο **venerunt:** ρήμα της πρότασης, **ad eum:** εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε πρόσωπο, **quodam:** επιθ. προσδ. στο **die:** αφαιρ. χρόνου.
4. **Ille se in scamno assidentem apud focum et ex ligneo catillo cenantem eis spectandum praebuit:** κύρια πρόταση. **Ille:** υποκ. στο **praebuit:** ρήμα της πρότασης, **se - eis:** άμ. - έμμ. αντικ. στο **praebuit,** **spectandum:** αιτιατ. γερουνδιακού που δηλώνει το σκοπό ως κατηγ. προσδ. στο **se,** **assidentem - cenantem:** κατηγ. μτχ. συνημμ. στο **se,** **in scamno:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο, **apud focum:** εμπρόθ. προσδ. πλησίον, **ex catillo:** εμπρόθ. προσδ. προέλευσης ή τόπου, **ligneo:** επιθ. προσδ. στο **catillo** (*Μετά από ρήματα που σημαίνουν δίνω, παραδίδω, παρέχω, το γερουνδιακό εκφράζει σκοπό).
5. **Samnitium divitias contempsit:** κύρια πρόταση. **Manius Curius Dentatus :** ενν. υποκ. στο **contempsit:** ρήμα της πρότασης, **Samnitium:** γεν. κτητ. (στο **divitias:** αντικ. στο **contempsit.**
6. **et Samnites paupertatem eius mirati sunt :** κύρια πρόταση. **Samnites:** υποκ. στο **mirati sunt:** ρήμα της πρότασης, **eius:** γεν. κτητ. στο **paupertatem:** αντικ. στο **mirati sunt.**
7. **Cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με ιστορικό - διηγηματικό **cum** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει σχέση αιτίας - αιτιατού ανάμεσα στη δευτερεύουσα και την κύρια. Είναι υποτακτική υπερσυντέλικου (**attulissent**) γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**solvit - dixit:** πρκ.) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν, **legati:** ενν. υποκ. στο **attulissent:** ρήμα της πρότασης, **missum:** επιθ. μτχ. συνημμ. στο **pondus:** αντικ. στο **attulissent,** **magnum:** επιθ. προσδ. στο **pondus,** **auri:** γεν. περιεχ. στο **pondus,** **publice:** επιρρ. προσδ. τρόπου, **ad eum:** εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε πρόσωπο.
8. **ut eo uteretur:** δευτερ. τελική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **ut** (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. τελικές

προτάσεις, επειδή (τα λατινικά ο σκοπός θεωρείται υποκειμενικός. Είναι υποτακτική παρατατικού (uteretur), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (splvit - dixit: πρκ.) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με την δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). **Manius Curius Dentatus**: ενν. υποκ. στο **uteretur**: ρήμα της πρότασης, **eo**: αντικ. στο **uteretur**.

9. **Nam vultum risu solvit**: κύρια πρόταση. **Manius Curius Dentatus**: ενν. υποκ. στο **solvit**: ρήμα της πρότασης, **vultum**: αντικ. στο **solvit**, **risu**: αφαιρ. οργ. τρόπου.
10. **et protinus dixit**: κύρια πρόταση. **Manius Curius Dentatus**: ενν. υποκ. στο **dixit**: ρήμα της πρότασης, **protinus**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
11. "**Supervacaneae, legationis ministri, narrate Samnitibus Manium Curium malle locupletibus imperare quam ipsum fieri locupletem**: κύρια πρόταση, **vos**: ενν. υποκ. στο **narrate**: ρήμα της πρότασης, **Samnitibus - malle**: έμμ.- άμ. αντικ. ειδ. απρμφ. στο **narrate**, **Manium Curium**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **malle** και στο **imperare**: τελ. απρμφ. αντικ. στο **malle**, **locupletibus**: αντικ. στο **imperare**, **quam fieri**: β' όρος σύγκρισης από το **malle**, **locupletem**: κατηγ. στο **ipsum**: υποκ. στο **fieri**: τελ. απρμ. αντικ. στο **malle**, **Supervacaneae**: επιθ. προσδ. στο **legationis**: γεν. αντικ. ή γεν. κτητ. στο **ministri**: κλητ. προσφώνηση.
12. **ne dicam ineptae**: δευτερ. τελική παρενθετική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **ne** (αρνητική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. τελικές προτάσεις, γιατί στα Λατινικά ο σκοπός θεωρείται υποκειμενικός. Είναι υποτακτική ενεστώσα (**dicam**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**narrate**: ενεστώσας) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων **ego**: ενν. υποκ. στο **dicam**: ρήμα της πρότασης, **ineptae**: επιθ. προσδ. στο **legationis**.
13. **et mementote me nec acie vinci nec pecunia corrumpi posse**": κύρια πρόταση, **vos**: ενν. υποκ. στο **mementote**: ρήμα της πρότασης, **me**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **posse**: ειδ. απρμφ. αντικ. στο **mementote**, **vinci - corrumpi**: τελ. απρμφ. αντικ. στο **posse**, **acie**: αφαιρ. οργ. μέσου στο **vine**, **pecunia**: αφαιρ. οργ. μέσου στο **vinci**.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικοί ρημάτων του κειμένου.
3. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
4. Να σχηματιστούν απαρέμφατα, μετοχές και γερούνδια των ρηματικών τύπων του κειμένου στη φωνή που βρίσκονται.
5. **die, acie**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. Να μετατραπούν οι ακόλουθες υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχικές φράσεις:
 - Samnitium divitias contempsit et Samnites pauper-tatem eius mirati sunt.
 - Nam cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent, ut eo uteretur, vultum risu solvit et protinus dixit
2. **Die quodam Samnitium legati ad eum venerunt**: να εξαρτηθεί η πρόταση αρχικά από τον τύπο dicunt και έπειτα από τον τύπο dicuntur.
3. Να δικαιολογηθεί η έγκλιση των δευτερευουσών προτάσεων του κειμένου με βάση την ακολουθία των χρόνων.
4. **narrate**: να εκφραστεί η απαγόρευση με δύο τρόπους.

ΜΑΘΗΜΑ XXXVII (37)

Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΩΝ ΕΜΦΥΛΙΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

In cum locum res deducta est, **ut, nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit, salvi esse nequeamus**. Equidem, **ut veni ad urbem**, non destiti omnia et sentire et dicere et facere, **quae ad concordiam pertinerent**; sed tantus furor omnes invaserat, **ut pugnare cuperent, etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius**. Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed nihil miserius quam ipsa victoria: ea victores ferociores impotentioresque reddit, **ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate esse cogantur**. Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper, **ut non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit**.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σε τέτοιο σημείο έχουν οδηγηθεί τα πράγματα, **ώστε, αν κάποιος θεός ή κάποιου τυχαίο περιστατικό δε βοηθήσει, δε θα μπορέσουμε να σωθούμε**. Εγώ βέβαια **όταν ήρθα στην πόλη, δε σταμάτησα και να πιστεύω και να λέω και να κάνω όλα όσα στόχευαν στην ομόνοια**: αλλά τόση μανία τους είχε καταλάβει όλους, **ώστε να επιθυμούν να πολεμούν, αν κι εγώ φώναζα πως δεν υπάρχει τίποτα πιο αξιοθρήνητο από τον εμφύλιο πόλεμο**. Όλα είναι αξιοθρήνητα στους εμφυλίους πολέμους, αλλά τίποτα (δεν είναι) πιο αξιοθρήνητο από την ίδια τη νίκη: αυτή κάνει τους νικητές αγριότερους και πιο αχαλίνωτους (από ό,τι συνήθως), **ώστε ακόμα κι αν δεν είναι τέτοιοι από τη φύση τους, εξαναγκάζονται να γίνουν από ανάγκη**. Γιατί η έκβαση (τα αποτελέσματα) των εμφυλίων πολέμων είναι τέτοια πάντα, **ώστε όχι μόνο να γίνονται αυτά, τα οποία θέλει ο νικητής, αλλά ακόμα ώστε να κάνει ο νικητής το καλύτερο εκείνων, με τη βοήθεια των οποίων κερδίστηκε η νίκη**.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ



In: πρόθεση με αιτιατική = **σε**

eum: αιτιατ.ενικ.αρσ.της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

locum: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *locus -i, αρσ.β' = **ο τόπος** (ετερογενές: loci -orum, αρσ.β' = **πχ χωρία του βιβλίου / loca -οπιπι,ουδ. β' = οι τόποι**)

res: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. res,rei, θηλ.ε' = **το πράγμα**

deducta est: γ' ενικ. οριστ. πρκ. Π.Φ. του ρ. *deduco-deduci-deductum-deducere.3 = **οδηγώ**

ut: συμπερασματικός σύνδεσμος = **ώστε**

nisi: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν δεν**

qui: ονομ. ενικ. αρσ. της επιθετικής αόριστης αντων. qui-qua(quae)-quod = **κάποιος -α -ο**

deus: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *deus -i, αρσ.β' = **ο θεός**

vel: διαζευκτικός σύνδεσμος = **ή**

casus: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. casus -us, αρσ.δ' = **το τυχαίο περιστατικό**

aliqui: ονομ. ενικ.αρσ. της επιθετικής αόριστης αντων. aliqui-aliqua-aliquid = **κάποιος -α -ο**

subveniret: γ' ενικ.υποτ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.subvenio-subveni-subventum-subvire.4 = **βοηθώ**

salvi: ονομ. πληθ. αρσ.του επιθέτου β' κλ. salvus -a -um = **σώος**

esse: απρφ.ενεστ. του ρ.sum-fui esse = **είναι, υπάρχω**

nequeamus: α' πληθ. υποτ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ.*nequeo-nequi(v)i-nequitum-nequire = **δεν μπορώ**



Equidem: επίρρημα = **εγώ βέβαια**

ut: χρονικός σύνδεσμος = **όταν, μόλις**

veni: α'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ.venio-veni-ventum-venire = **έρχομαι**

ad: πρόθεση με αιτιατική = **σε, προς**

urbem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *urbs,urbis , θηλ. γ' = **η πόλη**

non: αρνητικό μόριο = **οχι, δεν**

destiti: α' ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ. desisto-destiti — -desistere.3 = **σταματώ**

omnia: αιτιατ. πληθ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

sentire: απρφ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ. sentio-sensi-sensum. 4 = **καταλαβαίνω**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

dicere: απρφ. ενεστ. Ε.Φ.του ρ. dico-dici-dictum-dicere.3 = **λέγω**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

facere: απρφ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ. facio-feci-factum-facere.3* = **κάνω**

quae: ονομ. πληθ. ουδ. της αναφορ. αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

ad: πρόθεση με αιτιατική = **σε, προς**

concordiam: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *concordia -ae, θηλ.α' = **η ομόνοια** (μόνο ενικ.)

pertinerent: γ' πληθ.υποτ.παρατ. Ε.Φ.του ρ. pertineo-pertinui-pertentum-pertinere.2 = **στοχεύω**



sed: αντιθετικός σύνδεσμος = **αλλά**

tantus: ονομ.ενικ.αρσ.της δεικτικής αντων. tantus -a -um = **τόσος -η -ο**

furor: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. furor -oris, αρσ. γ' = **η μανία**

omnes: αιτιατ. πληθ.αρσ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**

invaserat: γ' ενικ. οριστ. υπερσ. Ε.Φ. του ρ.invado-invasi-invasum-invadere.3 = **καταλαμβάνω**

ut: συμπερασματικός σύνδεσμος = **ώστε**

pugnare: απρφ. ενεστ. Ε.Φ.του ρ.pugno-pugnavi-pugnatum-pugnare.1 = **πολεμώ**

cuperent: γ' πληθ.υποτ.παρατ. Ε.Φ.του ρ.cupio-cupi(v)i-cupitum-cupere.3 = **επιθυμώ**

etsi: εναντιωματικός σύνδεσμος = **αν και**

ego: ονομ.ενικ.αρσ. της προσωπικής αντων. α' προσώπου ego = **εγώ**

clamabam: α' ενικ. οριστ. παρατ. Ε.Φ. του ρ.clamo-clamavi-clamatum-clamare.1 = **φωνάζω**

nihil: αιτιατ. ενικ. ουδ. της ουσιαστικής αόρ. αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς-καμία-τίποτα**

esse: απρφ.ενεστ.του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

bello: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ.bellura -i, ουδ.β' = **ο πόλεμος**

civili: αφαιρ.ενικ.ουδ.του επιθέτου γ' κλ. civilis -is -e = **εμφύλιος**

miserius: αιτιατ.ενικ.ουδ.συγκρ. βαθμ. του επιθ. β'κλ. miser-misera-miserum = **αξιοθρήνητος**



Omnia: ονομ.πληθ.ουδ.του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**

sunt: γ'πληθ.οριστ.ενεστ. του ρ.sum-fui-esse = **είναι, υπάρχω**

misera: ονομ. πληθ.ουδ. του επιθ. β' κλ. miser-misera-miserum = **αξιοθρήνητος**

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

bellis: αφαιρ. πληθ. του ουσιαστ. bellum -i, ουδ. β' = **ο πόλεμος**

civilibus: αφαιρ.πληθ.ουδ. του επιθέτου γ' κλ. civilis -is -e = **εμφύλιος**

sed: αντιθετικός σύνδεσμος = **αλλά**

nihil: ονομ. ενικ. ουδ. της ουσιαστικής αόρ. αντών. nemo-nemo-nihil = **κανείς-καμία-τίποτα**

miserius: ονομ. ενικ. ουδ. συγκρ. βαθμ. του επιθ. β'κλ. miser-misera-miserum = **αξιοθρήνητος**

quam: επίρρημα που εισάγει β' όρο σύγκρισης = **από**

ipsa: αφαιρ.ενικ.θηλ.της οριστικής αντων. ipse-ipsa-ipsum = **ίδιος -α -ο**

victoria: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. victoria -ae, θηλ.α' = **η νίκη**



ea: ονομ. ενικ.θηλ.της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ο**

victores: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. victor -oris, αρσ. γ' = **ο νικητής**

ferociores: ονομ.πληθ. αρσ. συγκριτικού βαθμού του επιθ. γ' κλ. ferox -ocis = **άγριος**

impotentiores: ονομ. πληθ. αρσ. συγκρ. βαθμ. του επιθέτου γ' κλ. impotens -ntis = **αχαλίνωτος**

que: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

reddit: γ'ενικ. οριστ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ.reddo-reddidi-redditum-reddere.3 = **καθιστώ, κάνω**

ut: συμπερασματικός σύνδεσμος = **ώστε**

etiamsi: παραχωρητικός σύνδεσμος = **ακόμα και αν**

natura: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. natura -ae, θηλ.α' = **η φύση**

tales: ονομ. πληθ. αρσ. της δεικτικής αντων. talis -is -e = **τέτοιος -α -ο**

non: αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

sint: γ' πληθ. υποτ. ενεστ. του g.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

necessitate: αφαιρ. ενικ.του ουσιαστ. necessitas -atis, θηλ. γ' = **η ανάγκη**
ετερόσημο: στον πληθ. = **τα αναγκαία**)

esse: απρφ.ενεστ.του g.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

cogantur: γ' πληθ.υποτ.ενεστ. Π.Φ.του ρ.cogo-coegi-coactum-cogere.3 = **εξαναγκάζω**



Bellorum: γεν. πληθ. του ουσιαστ. bellum -i, ουδ.β' = **ο πόλεμος**

enim: αιτιολογικός σύνδεσμος = **γιατί**

civillium: γεν. πληθ. ουδ.του επιθέτου γ' κλ. civilis -is -c = **εμφύλιος**

exitus: ονομ.πληθ.του ουσιαστ. exitus -us, αρσ.δ' = **η έκβαση**

tales: ονομ.πληθ.αρσ.της δεικτικής αντων. talis -is -e = **τέτοιος -α -ο**

sunt: γ' πληθ. οριστ. ενεστ. του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

semper: επίρρημα = **πάντα**

ut: συμπερασματικός σύνδεσμος = **ώστε**

non solum...: επιδοτική σύνδεση = **όχι μόνο...**

ea: ονομ. πληθ. ουδ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

fiant: γ' πληθ. υποτ. ενεστ. του ρ. *fio-factus sum-fieri = **γίνομαι**

quae: αιτιατ. πληθ.ουδ. της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

velit: γ' ενικ. υποτ. ενεστ. του ρ. *volo-volui velle = **θέλω**

victor: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. victor -oris, αρσ. γ' = **ο νικητής**

sed etiam...: επιδοτική σύνδεση = **αλλά και...**

ut: συμπερασματικός σύνδεσμος = **ώστε**

obsequatur: γ' ενικ. υποτ. ενεστ. Π.Φ.του ρ. *obsequor-obsecutus sum-(obsecutum)-obsequi.3 (αποθετικό) = **κάνω το χτίρι κάποιου**

iis: δοτ. πληθ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

quorum: γεν. πληθ. αρσ.της αναφορ. αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

auxilio: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *auxilium -ii(i), ουδ.β' = **βοήθεια** (ετερόσημο: στον πληθ. auxilia -orum = επικουρικό στράτευμα)

victoria: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. victoria -ae, θηλ.α' = **η νίκη**

parta sit: γ' ενικ. υποτ. πρκ. Π.Φ.του ρ. pario-peperi-partum-parere.3* = **γεννώ**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 37

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>α' κλίση</u> concordia, ae (Θ) victoria, ae (Θ) natura, ae	<u>β' κλίση</u> salvus, a, um miser, a, um	<u>A' συζυγία</u> clamo, clamavi, clamatum, clamare pugno, pugnavi, pugnaum, pugnare
<u>β' κλίση</u> (A) locus, i (A) dues, dei (A) bellum, i (A) auxilium, ii/i (A) (A)	<u>γ' κλίση</u> civilis, is, e omnis, is, e ferox, -ocis impotens, -ntis	<u>B' συζυγία</u> pertineo, pertinui, pertinulum, pertinere <u>Γ' συζυγία</u> deduco, deduxi, deductum, deducere desisto, destiti —, desistere dico, dixi, dictum, dicere invado, invasi, invasum, invadere reddo, reddidi, redditum, reddere cogō, coegi, coactum, cogere
<u>γ' κλίση</u> (A) furor, oris (O) victor, oris (O) urbs, is necessitas, atis (A)	ANTΩΝΥΜΙΕΣ is, ca, id (δεικτ.οριστ.) qui, quae, quod (αναφ.) tantus, a, um (δεικτ.) ego (πρσο. α'πρ.) nemo, nemo, nihī (αόρ.) ipse, ipsa, ipsum (δεικτ.οριστ.) talis, is, e (δεικτ.) qui, quae(qua), quod (αόρ.επιθ.) aliqui, aliqua, aliquod (αόρ. επιθ.) (A) (Θ)	cupio, cupi(v)i, cupitum, cupere (15) facio, feci, factum, facere (15) pario, peperī, partum, parere (15) →μτχ. μέλλ. pariturus obsequor, obsecutus sum, obsequi (αποθ.) <u>Δ' συζυγία</u> subvenio, subveni, subventum, subvenire venio, veni, ventum, venire sentio, sensi, sensum, sentire
<u>δ' κλίση</u> (A) casus, us (Θ) exitus, us (Θ) (Θ) <u>ε' κλίση</u> (O) res, ei		ΑΝΩΜΑΛΑ fio, factus sum, fieri volo, volui, — -, velle nequeo, nequivi, nequitum, nequire sum, fui, — -, esse

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 37

1. **In eum locum res deducta est:** κύρια πρόταση, **res:** υποκ. στο **deducta est:** ρήμα της πρότασης, **in locum:** εμπρόθ. προσδ. εισόδου σε κατάσταση, **eum:** επιθ. προσδ. στο locum.
2. **ut salvi esse nequeamus:** δευτερ. συμπερ. επιρρηματική πρόταση. Εισάγεται με το συμπερασματικό σύνδεσμο **ut** (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική όπως όλες οι δευτ. συμπερασματικές, γιατί το αποτέλεσμα στα Λατινικά θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**nequeamus**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**deducta est:** πρκ. με σημ. ενεστώτα) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων), **nos:** ενν. υποκ. στο **nequeamus:** ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **esse:** τελ. απρμφ. αντικ. στο **nequeamus**, **salvi:** κατηγ. στο **nos**.
3. **nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit:** δευτερ. υποθ. πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **nisi** και εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση τη δευτ. συμπερ. πρόταση. Υπόθ: **nisi subvenerit**. Απόδ: **ut nequeamus** (Εξαρτημένος υποθετικός λόγος α' είδους), **deus - casus:** υποκ. στο **subvenerit:** ρήμα της πρότασης, **qui:** επιθ. προσδ. στο **deus**, **aliqui:** επιθ. προσδ. στο **casus**.
4. **ut veni ad urbem:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο **ut** και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει μόνο το χρόνο. Είναι οριστική παρακειμένου **veni** και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν, **ego:** ενν. υποκ. στο **veni:** ρήμα της πρότασης, **ad urbem:** εμπρόθ. προσδ. κατεύθυνσης σε τόπο.
5. **Equidem non destiti omnia et sentire et dicere et facere:** κύρια πρόταση **ego:** ενν. υποκ. στο **non destiti:** ρήμα της πρότασης και στα (ταυτοπροσωπία) **sentire - dicere - facere:** τελ. απρμφ. αντικ. στο **non destiti**, **omnia:** αντικ. στα **sentire - dicere - facere**, **Equidem:** επιρρ. προσδ. βεβαίωσης.
6. **quae ad concordiam pertinerent:** δευτερ. αναφ. πρόταση, προσδιοριστική στο **omnia**. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με δυνητική υποτακτική. Επίσης, η δευτ. αναφορική βρίσκεται σε πλάγιο λόγο από τα απαρέμφατα **sentire - dicere - facere**. Είναι υποτακτική παρατατικού **pertinerent**, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**sentire - dicere - facere** από το **non destiti:** πρκ.) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν, **quae:** υποκ. στο **pertinerent:** ρήμα της πρότασης, **ad concordiam:** εμπρόθ. προσδ. σκοπού.
7. **sed tantus furor omnes invaserat:** κύρια πρόταση, **tantus:** επιθ. προσδ. στο **furor:** υποκ. στο **invaserat:** ρήμα της πρότασης, **omnes:** αντικ. στο **invaserat**.
8. **ut pugnare cuperent:** δευτερ. συμπερασμ. επιρρημ. πρόταση. Εισάγεται τον συμπερασματικό σύνδεσμο **ut** (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερ. συμπερασματικές προτάσεις γιατί στα Λατινικά το

αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική παρατατικού (cuperent), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (invaserat: υπερσ.) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Στην κύρια πρόταση υπάρχει η δεικτική αντωνυμία tantus. **omnes**: εννοείται: υποκ. στο **cuperent**: ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **pugnare**: τελ. απρμφ. αντικ. στο cuperent.

9. **etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius** : δευτερ. εναντιωμ. πρόταση. Εισάγεται με τον εναντιωματικό σύνδεσμο etsi και εκφέρεται με οριστική όπως όλες οι δευτ. εναντιωματικές προτάσεις που εισάγονται με τον σύνδεσμο etsi. Είναι οριστική παρατατικού (clamabam) και δηλώνει μια πραγματική κατάσταση παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας, **ego**: υποκ. στο **clamabam**: ρήμα της πρότασης, **miserius**: κατηγ. στο **nihil**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **esse**: ειδ. απρμφ. αντικ. στο clamabam, **civili**: επιθ. προσδ. στο **bello**: αφ. συγκρ. στο miserius.
10. **Omnia sunt misera in bellis civilibus** : κύρια πρόταση, **misera**: κατηγ. στο **omnia**: υποκ. στο **sunt**: ρήμα της πρότασης, **in bellis**: εμπρόθ. προσδ. χρόνου, **civilibus**: επιθ. προσδ. στο bellis.
11. **sed nihil miserius quam ipsa victoria** : κύρια ελλειπτική πρόταση, **miserius**: κατηγ. στο **nihil**: υποκ. στο est: ενν. ρήμα της πρότασης, **quam victoria**: β'όρος σύγκρισης στο miserius, **ipsa**: επιθ. προσδ. στο **victoria**: υποκ. στο est.
12. **ea victores ferociores impotentioresque reddit**: κύρια πρόταση, **ea**: υποκ. στο **reddit**: ρήμα της πρότασης, **ferociores - impotentiores**: κατηγ. στο **victores**: αντικ. στο reddit.
13. **ut necessitate esse cogantur**: δευτερ. συμπερασμ. επιρρημ. πρόταση. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. συμπερασμ. προτάσεις, γιατί το αποτέλεσμα (πα Λατινικά θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική ενεστώτα (cogantur), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (reddit: ενεστώτας) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Στη δευτερεύουσα παραχωρητική υπάρχει η δεικτική αντωνυμία tales, **victores**: ενν. υποκ. στο **cogantur**: ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **esse**: τελ. απρμφ. αντικ. στο cogantur, **necessitate**: αφ. εξωτ. αναγκ. αιτίου.
14. **etiamsi natura tales non sint**: δευτερ. παραχωρητική πρόταση. Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο etiamsi και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. παραχωρητικές προτάσεις, γιατί δηλώνουν μια υποθετική κατάσταση που κι αν λεχτούμε ότι ισχύει δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας. Είναι υποτακτική ενεστώτα (non sint), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (reddit: ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν, **tales**: κατηγ. στο **victores**: ενν. υποκ. στο **non sint**: ρήμα της πρότασης, **natura**: αφ. οργαν. τρόπου.
15. **Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper**: κύρια πρόταση, **civilium**: επιθ. προσδ. στο **bellorum**: γεν. υποκ. στο **exitus**: υποκ. στο **sunt**: ρήμα της πρότασης, **tales**: κατηγ. στο exitus, **semper**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
16. **ut non solum ea fiant**: δευτερ. συμπερασμ. επιρρημ. πρόταση. Εισάγεται με το συμπερασματικό σύνδεσμο ut non (αρνητική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. συμπερασματικές προτάσεις γιατί στα Λατινικά το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική ενεστώτα (fiant) γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (sunt: ενεστώτας). Δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην

ακολουθία των χρόνων). Στην κύρια πρόταση υπάρχει η δεικτική αντωνυμία *tales*, **ea**: υποκ. στο **fiant**: ρήμα της πρότασης.

17. **quae velit victor**: δευτερ. αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *ea*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται υποτακτική λόγω έλξης από την προηγούμενη υποτακτική. Είναι υποτακτική ενεστώτα (*velit*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*sunt*: ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν, **victor**: υποκ. στ **velit**: ρήμα της πρότασης, **quae**: αντικ. στο *velit*.
18. **sed etiam ut victor obsequatur iis**: δευτερ. συμπερασμ. επιρρηθ. πρόταση. Εισάγεται με το συμπερασματικό σύνδεσμο *ut* (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερ. συμπερασματικές προτάσεις, γιατί στα Λατινικά το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική ενεστώτα (*obsequatur*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*sunt*: ενεστώτας) και δηλώνει συγχρονισμό της και με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Στην κύρια πρόταση υπάρχει η δεικτική αντωνυμία *tales*, **victor**: υποκ. στο **obsequatur**: ρήμα της πρότασης, **iis**: αντικ. στο *obsequatur*.
19. **quorum auxilio victoria parta sit**: δευτερ. αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *iis*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quorum* και εκφέρεται με υποτακτική λόγω έλξης από την προηγούμενη υποτακτική. Είναι υποτακτική παρακειμένου (*parta sit*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*sunt*: ενεστώτας) και δηλώνει το προτεροχρονο στο παρόν, **victoria**: υποκ. στο **parta sit**: ρήμα της πρότασης, **quorum**: γεν. υποκ. στο **auxilio**: αφαιρ. οργ. μέσου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
3. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
4. **deducta est, dicere, facere, fiant, parta sit, cogantur**: να κλιθούν οι προστακτικές όλων των χρόνων και στις δύο φωνές.
5. Να κλιθούν οι μετοχές Ενεστώτα και τα γερουνδία των ρημάτων της α' κ δ' συζυγίας.
6. **obsequatur, parta sit**: να κλιθεί η υποτακτική Μέλλοντα όπου υπάρχει.
7. **locum, res, deus, urbem**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. **ut veni ad urbem, non destitit**: να αντικατασταθεί ο σύνδεσμος **ut** από τον ιστορικό **cum**
2. **sed nihil miserius quam ipsa victoria**: να εκφραστεί η σύγκριση με άλλο τρόπο.
3. Να δικαιολογηθεί η εκφορά των δευτερευουσών προτάσεων του κειμένου.
4. **sed tantus furor omnes invaserat, ut pugnare cuperent, etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius**:
 - να εκφραστεί η σύγκριση με άλλο τρόπο
 - να μετατραπεί η υπογραμμισμένη πρόταση σε μετοχική έκφραση.
5. **Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper, ut non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit**: να μεταφερθεί η περίοδος στον πλάγιο λόγο με φράσεις εξάρτησης **Cicero dicit & dixerat**.
6. **...quorum auxilio victoria parta sit**: να αντικατασταθεί η υπογραμμισμένη φράση με ισοδύναμη.

ΜΑΘΗΜΑ XXXVIII (38)

Η ΜΟΙΡΑ ΤΗΣ ΚΑΙΚΙΛΙΑΣ

Caecilia, uxor Metelli, **dum more prisco omen nuptiale petit filiae sororis**, ipsa fecit omen. Nam in sacello quodam nocte cum sororis filia persedebat expectabatque, **dum aliqua vox congruens proposito audiretur**. Tandem puella, longa mora standi fessa, rogavit materteram, **ut sibi paulisper loco cederet**. Tum Caecilia puellae dixit: «ego libenter tibi mea sede cedo». Hoc dictum paulo post res ipsa confirmavit. Nam mortua est Caecilia, **quam Metellus, dum vivit, multum amavit**; postea is puellam in matrimonium duxit.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η Καικιλία, η σύζυγος του Μετέλλου, **ενώ επεδίωκε σύμφωνα με τα αρχαία έθιμα την εμφάνιση γαμήλιου οιανού για την κόρη της αδελφής της**, η ίδια δημιούργησε οιανό. Καθόταν δηλαδή πολλή ώρα τη νύχτα σε κάποιο μικρό ιερό με την κόρη της αδελφής της και περίμενε **μέχρι να ακουστεί κάποια φωνή που να ανταποκρινόταν στο σκοπό**. Κάποτε η κοπέλα, επειδή ήταν κουρασμένη από την πολλή ορθοστασία, ζήτησε από τη θεία (της) **να της παραχωρήσει για λίγο τη θέση**. Τότε η Καικιλία είπε στην κοπέλα: «εγώ πρόθυμα σου παραχωρώ το κάθισμα μου». Λίγο αργότερα η ίδια η πραγματικότητα επιβεβαίωσε αυτό το λόγο. Πέθανε δηλαδή η Καικιλία, **την οποία ο Μέτελλος, όσο ζούσε, πολύ αγαπούσε**: έπειτα αυτός πήρε την κοπέλα γυναίκα του.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΑΞΕΙΛΟΠΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

▼
Caecilia: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Caecilia -ae, θηλ.α' = **η Καικιλία**
uxor: νομ.ενικ.του ουσιαστ. uxor -oris, θηλ.γ' = **η σύζυγος**
Metelli: γεν.ενικ.του ουσιαστ. *Metellus -i, αρσ.β' = **ο Μέτελλος**
dum: χρονικός σύνδεσμος = **ενώ**

more: αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. mos, moris, αρσ.γ' = το **έθιμο** (ετερόσημο: στον = ήθη, θεσμοί)

prisco: αφαιρ.ενικ. του επιθέτου β'κλ. priscus -a -um = **αρχαίος**

omen: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. omen, ominis, ουδ. γ' = ο **οιωνός**

nuptiale : αιτιατ. ενικ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. nuptialis -is -e = **γαμήλιος**

petit : γ' ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. peto-peti(v)i-petitum-petere.3 = **ζητώ, επιδιώκω**

filiae : δοτ.ενικ. του ουσιαστ. *filia -ae, θηλ.α' = **η κόρη** (δοτ.και αφαιρ.πληθ. = abus)

sororis : γεν.ενικ. του ουσιαστ. soror -oris, θηλ. γ' = **η αδελφή**

ipsa : ονομ. ενικ. θηλ. της οριστικής αντων. ipse-a-um = **ίδιος -α -ο**

fecit : γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ. του ρ. facio-faci-factum-facere.3* = **κάνω**

omen: αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. omen, ominis, ουδ. γ' = ο **οιωνός**



Nam : αιτιολογικός σύνδεσμος = **γιατί, δηλαδή**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

secello : αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. sacellum -i, ουδ.β' = **το μικρό ιερό**

quodam : αφαιρ. ενικ. ουδ. της επιθετ. αόρ. αντων. quidam-quoddam-quoddam = κάποιος -α -ο

nocte : αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. *nox, noctis , θηλ. γ' = **η νύχτα**

cum : πρόθεση με αφαιρετική = **μαζί με**

sororis : γεν.ενικ. του ουσιαστ. soror -oris, θηλ. γ' = **η αδελφή**

filia : αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. *filia -ae, θηλ. α' = **η κόρη**

persedebat: γ' ενικ. οριστ. παρατ. Ε.Φ. του ρ. persedeo-persedi-persessum-percedere. 2 = **κάθομαι για πολλή ώρα**

expectabat: γ' ενικ. οριστ. παρατ. Ε.Φ. του ρ. expecto-expectavi-expectatum-expectare.1 = **περιμένω**

que : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

dum : χρονικός σύνδεσμος = **μέχρι να**

aliqua : ονομ.ενικ.θηλ. της επιθετικής αόριστης αντων. aliqui -a -od = **κάποιος -α -ο**

vox : ονομ. ενικ. του ουσιαστ. vox, vocis , θηλ. γ' = **η φωνή**

congruens : ονομ.ενικ.θηλ. της μετ. ενστίια του ρ. congruo-congrui -congruere.3 = **συμφωνώ**

proposito: δοτ. ενικ. του ουσιαστ. propositum -i, ουδ.β' = **ο σκοπός**

audiretur : γ' ενικ.υποτ. παρατ. Π.Φ. του ρ. audio-audivi-auditum-audire.4 = **ακούω**



Tandem : επίρρημα = **στο τέλος, κάποτε**

puella : ονομ. ενικ. του ουσιαστ. puella -ae, θηλ.α' = **η κοπέλα**

longa : αφαιρ.ενικ.θηλ. του επιθέτου β' κλ. longus -a -um = **μακρής, μακροχρόνιος**

mora : αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. mora -ae, θηλ.α' = **χρονотριβή, καθυστέρηση**

standi: γενική γερουδίου του ρ. sto-steti-statum-stare.1 = **στέκομαι**

fessa : ονομ.ενικ.θηλ. της μετ. παρακειμένου του ρ. *fatisco-fessus sum-(fes-sum)-fatisci.3 (αποθετικό) = **κουράζομαι**

rogavit: γ' ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ. rogo-rogavi-rogatum-rogare.1 = **ζητώ**

matertera αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. matertera -ae, θηλ.α' = **η θεία**

ut: βουλητικός σύνδεσμος = **να**

sibi: δοτ.ενικ. θηλ. της προσωπικής αντων.γ' προσώπου = **αυτός**

paulisper : επίρρημα = **για λίγο**

loco αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. *locus -i, αρσ.β' = **ο τόπος, η θέση** (ετερογενές: loci -orum αρσ.β' = τα χωρία του βιβλίου / loca -orum, ουδ.β' = οι τόποι)

cederet: γ' ενικ.υποτ. παρατ. Ε.Φ. του ρ. cedo-cessi-cessum-cedere.3 = **παραχωρώ.**



Tum : επίρρημα = **τότε**

Caecilia : ονομ. ενικ.του ουσιαστ. *Caccilia -ae, θηλ.α' = **η Καικιλία**

puellae : δοτ. ενικ. του ουσιαστ. puella -ae, θηλ.α' = **η κοπέλα**

dixit: γ' ενικ.οριστ. πρκ. Ε.Φ. του ρ. *dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέγω**

ego :ονομ.ενικ.θηλ.της προσωπικής αντων.α' προσώπου = **εγώ**

libenter : επίρρημα = **πρόθυμα**

tibi: δοτ. ενικ. θηλ. της προσωπικής αντων.β' προσώπου tu = **εσύ**

mea: αφαιρ.ενικ. θηλ. της κτητικής αντων.α' προσώπου meus -a -um = **δικός -ή -ό μου**

sede : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *sedes -is, θηλ. γ' = **το κάθισμα, η θέση** (γεν.πλ' sedum)

cedo : α' ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. cedo-cessi-cessum-cedere.3 = **παραχωρώ**



Hoc : αιτιατ. ενικ.ουδ. της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

dictum : αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. dictum -i, ουδ.β' = **ο λόγος**

paulo : αφαιρ.ενικ.ουδ. του επιθέτου β' κλ. paulus -a -um = **λίγος**

post: επίρρημα = **αργότερα**

res : ονομ. ενικ. του ουσιαστ. res,rei, θηλ. ε' = **το πράγμα, η υπόθεση**

ipsa : ονομ. ενικ. θηλ. της οριστικής αντών. ipse-a-um = **ίδιος -α -ο**

confirmavit : γ' ενικ. οριστ. πρκ. Ε.Φ. του ρ. confirmo-confirmavi-confirmatum-confirmare.1 = **επιβεβαιώνω**



Nam : αιτιολογικός σύνδεσμος = **γιατί, δηλαδή**

mortua est: γ' ενικ. οριστ. πρκ. του ρ. morior-mortuus sum-(mortuum)-mori.3* (αποθετικό) = **πεθαίνω**

Caecilia : ονομ. ενικ.του ουσιαστ. *Caecilia -ae, θηλ. α' = **η Καικιλία**

quam : αιτιατ. ενικ. θηλ. της αναφορ.αντων. qui-quaе-quod = **ο οποίος -α -ο**

Metellus : ονομ. ενικ. του ουσιαστ. *Metellus -i, αρσ. β' = **ο Μέτελλος**

dum : χρονικός σύνδεσμος = **ενώ**

vixit : γ' ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ. vivo-vixi-victum-vivere.3 = **ζω**

multum : επίρρημα = **πολύ**

amavit : γ' ενικ.οριστ.πρκ.Ε.Φ. του ρ. amo-amavi-amatum-amare.1 = **αγαπώ**



postea : επίρρημα = **αργότερα**

is : ονομ.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. is-еа-іd = **αυτός -ή -ό**

puellam : αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. puella -ae, θηλ. α' = **η κοπέλα**

in : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

matrimonium : αιτιατ. ενικ. του ουσιαστ. matrimonium -ii(i), ουδ. β' = **ο γάμος**

duxit : γ' ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ. *duco-duxi-ductum-ducere.3 = **θεωρώ, οδηγώ** (εδώ)

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 38

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>α' κλίση</u> Caecilia, ae (Θ) filia, ae (Θ) puella, ae (Θ) mora, ae (Θ) matertera, ae (Θ)	<u>β' κλίση</u> priscus, a, um longus, a, um paulus, a, um fessus, a, um (επιθ/μένη μτχ)	<u>Α' συζυγία</u> sto, steti, statum, stare expecto, expectavi, expectatum, expectare rogo, rogavi, rogatum, rogare amo, amavi, amatum, amare confirmo, confirmavi, confirmatum, confirmare
<u>β' κλίση</u> Metellus, i (A) locus, i (A) sacellum, i (O) propositum, i (O) dictum, i (O) matrimonium, i/ii (O)	<u>γ' κλίση</u> nuptialis, is, e	<u>Β' συζυγία</u> persedeo, persedi, persessum, persedere
	ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ	<u>Γ' συζυγία</u> peto, peti(v)i, petitum, petere congruo, congrui, —, congruere cedo, cessi, cessum, cedere dico, dixi, dictum, dicere vivo, vixi, victum, vivere duco, duxi, ductum, ducere facio, feci, factum, facere morio, mortuus sum, mori (αποθ.) → μτχ. μέλλ. moriturus faliscor, fessus sum, fatisci (αποθ.)
<u>γ' κλίση</u> mos, ris (A) uxor, is (Θ) soror, oris (Θ) nox, ctis (Θ) vox, cis (Θ) sedes, is (Θ) omen, inis (O)	ipse, a, um (δεικτ. οριστ.) se (προσ. γ' πρ.) ego (προσ. α' πρ.) tu (προσ. β' πρ.) meus, a, um (κτητ. α' πρ.) hie, haec, hoc (δεικτ.) qui, quae, quod (αναφ.) is, ea, id (δεικτ. οριστ.) quidam, quaedam, quoddam (αόρ. επιθ.) aliqui, aliqua, aliquod (αόρ. επιθ.)	<u>Δ' συζυγία</u> audio, audivi, auditum, audire

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 38

1. **Caecilia, uxor Meteli, ..., ipsa fecit omen:** κύρια πρόταση. **Meteli:** γεν. κτητ. στο **uxor:** παράθ. στο **Caecilia:** υποκ. στο **fecit:** ρήμα της πρότασης, **omen:** αντικ. στο **fecit,** **ipsa:** επιθ. ή κατηγ. προσδ. Caecilia.
2. **dum more prisco omen nuptiale petit filiae sororis:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο **dum** και εκφέρεται με οριστική για να δηλώσει το σύγχρονο και συγκεκριμένα μια συνεχιζόμενη πράξη (κύρια), που διακόπτεται από μια άλλη (δευτ. χρονική). Στην περίπτωση αυτή η οριστική ενεστώτα ισοδυναμεί με παρατατικό (λατινισμός). **petit:** ρήμα της πρότασης, **nuptiale:** επιθ. προσδ. στο **omen:** αντικ. στο **petit,** **prisco:** επιθ. προσδ. στο **more:** αφαιρ. οργ. τρόπου, **sororis:** γεν. κτητ. στο **filiae:** δοτ. προσ. χαριστ. στο **petit.**
3. **Nam in sacello quodam nocte cum sororis filia persedebat:** κύρια πρόταση. **Caecilia:** ενν. υποκ. στο **persedebat:** ρήμα της πρότασης, **cum filia:** εμπρόθ. προσδ. συνοδείας, **sororis:** γεν. κτητ. στο **filia,** **in sacello:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο, **quodam:** επιθ. προσδ. στο **sacello,** **nocte:** αφαιρ. χρόνου.
4. **expectabatque:** κύρια πρόταση. **Caecilia:** ενν. υποκ. στο **expectabat:** ρήμα της πρότασης.
5. **dum aliqua vox congruens proposito audiretur:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο **dum** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει την πράξη ως επιδίωξη ή σκοπό. Είναι υποτακτική παρατατικού (**audiretur**) και δηλώνει το υστερόχρονο σε σχέση με τις δύο κύριες προτάσεις. **aliqua:** επιθ. προσδ. στο **vox:** υποκ. στο **audiretur:** ρήμα της πρότασης και στο **congruens:** επιθ. μετ. ως επιθ. προσδ. στο **vox.** **proposito:** αντικ. στο **congruens.**
6. **Tandem puella, longa mora standi fessa, rogavit materteram :** κύρια πρόταση, **standi:** γεν. γερουνδίου ως γεν. αντικ. στο **mora:** αφαιρ. εξιοτερ. αναγκαστ. αιτίου στο **fessa:** επιρρ. κατηγ. αιτίας ή αιτιολ. μετ. συνημμ. στο **puella:** υποκ. στο **rogavit:** ρήμα της πρότασης, **materteram:** άμ. αντικ. στο **rogavit,** **longa:** επιθ. προσδ. στο **mora,** **Tandem:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
7. **ut sibi paulisper loco cederet:** δευτερ. βουλευτική πρόταση ως έμμ. αντικ. στο **rogavit.** Εισάγεται με το βουλευτικό σύνδεσμο **ut** (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερεύουσες βουλευτικές προτάσεις, γιατί το περιεχόμενό τους είναι απλώς επιθυμητό. Είναι υποτακτική παρατατικού (**cederet**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**rogavit:** πρκ.), και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). **matertera:** ενν. υποκ. στρ **cederet:** ρήμα της πρότασης, **sibi:** δοτ. προσ. χαριστ. στο **cederet** ή κατ' άλλη άποψη έμμ. αντικ. στο **cederet,** **loco:** αντικ. στο **cederet,** **paulisper:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
8. **Turn Caecilia puellae dixit:** κύρια πρόταση. **Caecilia:** υποκ. στο **dixit:** ρήμα της πρότασης, **puellae:** έμμ. αντικ. στο **dixit,** **turn:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
9. **«ego libenter tibi mea sede sedo»:** κύρια πρόταση, **ego:** υποκ. στο **cedo:** ρήμα της πρότασης, **tibi:** δοτ. προσ. χαριστ. στο **cedo** ή έμμ. αντικ. στο **cedo,** **mea:** επιθ. προσδ. στο **sede:** αντικ. στο **cedo,** **libenter:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

10. **Hoc dictum paulo post res ipsa confirmavit:** κύρια πρόταση, **ipsa:** επιθ. προσδ. στο **res:** υποκ. στο **confirmavit:** ρήμα της πρότασης, **hoc:** επιθ. προσδ. στο **dictum:** αντικ. στο **confirmavit,** **paulo:** αφαιρ. μέτρου ή διαφοράς από το **post:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
11. **Nam mortua est Caecilia:** κύρια πρόταση. **Caecilia:** υποκ. στο **mortua est:** ρήμα της πρότασης.
12. **quam Metelus multum amavit:** δευτερ. αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **Caecilia.** Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quam** και εκφέρεται με οριστική (**amavit:** πρκ.), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό. **Metellus:** υποκ. στο **amavit:** ρήμα της πρότασης, **quam:** αντικ. στο **amavit,** **multum:** επιρρ. προσδ. ποσού.
13. **dum vixit:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο **dum** και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει μόνο το χρόνο. Είναι οριστική παρακειμένου (**vixit**) και δηλώνει το σύγχρονο και συγκεκριμένα παράλληλη διάρκεια της δευτ. χρονικής με την κύρια. **Caecilia:** ενν. υποκ. στο **vixit:** ρήμα της πρότασης.
14. **postea is puellam in matrimonium duxit:** κύρια πρόταση, **is:** υποκ. στο **duxit:** ρήμα της πρότασης, **puellam:** αντικ. στο **duxit** **in matrimonium:** εμπρόθ. προσδ. εισόδου σε κατάσταση ή σκοπού, **postea:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
3. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
4. **filiae, loco, nocte, sede, res, nuptialis, mea**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς (τα επίθετα και οι αντωνυμίες στα τρία γένη).
5. **fecit, dixit, duxit**: να κλιθούν οι προστακτικές όλων των χρόνων στις δύο φωνές.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. Στις προτάσεις που ακολουθούν να μετατραπεί ο πλάγιος λόγος σε ευθύ:
 - **Tandem puella, longa mora standi fessa, rogavit materteram, ut sibi paulisper loco cederet**
2. Στις προτάσεις που ακολουθούν να μετατραπεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιο με εξάρτηση *ilia dicit & dixit*:
 - **ego libenter tibi mea sede cedo**
 - **Nam in sacello quodam nocte cum sororis filia persedebat expectabatque, dum aliqua vox congruens proposito audiretur**
3. Να μετατραπούν οι ακόλουθες υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχικές φράσεις:
 - **Caecilia, uxor Metelli, dum more prisco omen nuptiale petit filiae sororis, ipsa fecit omen**
 - **Nam in sacello quodam nocte cum sororis filia persedebat expectabatque, dum aliqua vox congruens proposi-to audiretur**
 - **...expectabatque, dum aliqua vox congruens proposito audiretur**
 - **Nam mortua est Caecilia, quam Metellus, dum vixit, multum amavit**

ΜΑΘΗΜΑ XXXIX (39)

ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet, nec eae res, **quae imperitos avertunt a praecipites agunt**. Tu illum premi putas malis? Utitur! Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra; ex aere quoque faciebat. **Si marmor illi obtulisses, si viliores materiam**, fecisset tale, **quale ex illa fieri optimum posset**. Eodem modo sapiens virtutem, **si licet**, in divitiis explicabit, **si minus**, in paupertate; **si poterit**, in patria, **si minus**, in exilio; **si poterit**, imperator, **si minus**, miles, **si poterit**, integer, **si minus**, debilis. **Quamcumque fortunam acceperit**, aliquid ex illa morabile efficiet.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Τον σοφό ούτε η φτώχεια ούτε ο πόνος εμποδίζει, ούτε αυτά τα πράγματα, **τα οποία βγάζουν τους άπειρους από το δρόμο τους και τους γκρεμοτσακίζουν**. Νομίζεις ότι εκείνος καταβάλλεται από τις συμφορές; (Αντίθετα) τις χρησιμοποιεί! Ο Φειδίας δε γνώριζε να κάνει αγάλματα μόνο από ελεφαντόδοντο· κι από μπρούντζο επίσης έκανε. **Αν του είχες φέρει μάρμαρο, αν ευτελέστερο υλικό**, θα έκανε τέτοιο (άγαλμα), **όποιο θα μπορούσε να γίνει άριστο από εκείνο**. Με τον ίδιο τρόπο ο σοφός θα εκφράσει την αρετή του, **αν μπορεί**, στα πλούτη, **αν όχι**, στη φτώχεια· **αν μπορεί**, στην πατρίδα, **αν όχι**, στην εξορία· **αν μπορεί**, ως στρατηγός, **αν όχι**, ως στρατιώτης· **αν μπορεί**, ως επιμελής, **αν όχι**, ως ανάπηρος. **Όποια τύχη κι αν του λάχει**, θα δημιουργήσει από εκείνη κάτι αξιομνημόνευτο.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- ▼ Sapientem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *sapiens -ntis, αρσ. γ' = **ο σοφός**
- nec: αντιθετικός σύνδεσμος = **ούτε**
- paupertas: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. paupertas -atis, θηλ. γ' = **η φτώχεια**
- nec: αντιθετικός σύνδεσμος = **ούτε**
- dolor: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. dolor -oris, αρσ. γ' = **ο πόνος**
- prohibet: γ' ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.prohibeo-prohibui-prohibitum-prohibere.2 = **εμποδίζω**
- nec: αντιθετικός σύνδεσμος = **ούτε**

ea : ονομ. πληθ. θηλ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

res: ονομ. πληθ. του ουσιαστ. res, rei. θηλ. ε' = **το πράγμα**

quae: ονομ.πληθ.θηλ.της αναφορικής αντων.qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

imperitos: αιτιατ.πληθ.αρσ. του επιθέτου β' κλ. imperitus -a -um = **άπειρος**

avertunt: γ' πληθ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.averto-averti-aversum-avertere.3 =

βγάζω κάποιον από το δρόμο του

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

praecipites: αιτιατ.πληθ.αρσ.του επιθ. γ' κλ. praiceps -ipitis = **αυτός που πάρτει με το κεφάλι**

agunt: γ' πληθ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.ago-egi-actuin-agere.3 = **οδηγώ**



Tu: ονομ.ενικ. αρσ. της προσωπικής αντων. β' προσώπου tu = **εσύ**

illium: αιτιατ.ενικ.αρσ.της δεικτικής αντων. ille-illa-illud = **εκείνος -η -ο**

premi: απρφ. ενεστ. Π.Φ.του ρ.premo-pressi-pressum-premere.3 = **καταβάλλω**

putas: β' ενικ.οριστ. ενεστ. Ε.Φ. του ρ. puto-putavi-putatum-putare I = **νομίζω, θεωρώ**

malis: αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. *mala -orum, ουδ. β'= **οι συμφορές** (μόνο πληθ.)



Utitur: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. του ρ. *utor-usus sum-(usum)-uti.3 (αποθετικό) = **χρησιμοποιώ**



Non: αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

ex: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

ebore: αφαιρ.ενικ,του ουσιαστ. ebur -oris, ουδ.γ' = **το ελεφαντόδοτο** (ετερόσημο: στον πληθ. = αντικείμενα από ελεφαντόδοντα)

tantum: επίρρημα = **μόνο**

Phidias: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Phidias -ae, αρσ.α' = **ο Φειδίας**

sciebat: γ'ενικ.οριστ.παρατ. Ε.Φ.του ρ.scio-sci(v)i-scitum-scire.4 = **μαθαίνω, γνωρίζω**



facere: απρφ. ενεστ.τά Ε.Φ.του ρ.facio-feci-factum-facere.3* = **κάνω**

simulacra: αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. simulacrum -i, ουδ.β'= **το άγαλμα**



ex: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

aere : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *aes,aeris, ουδ. γ' = **ο μπρούντζος** (ετερόσημο: στον πληθ. = χάλκινα αντικείμενα)

quoque: επίρρημα = **επίσης**

faciebat: γ' ενικ.οριστ.παρατ. Ε.Φ.του ρ.facio-feci-factum-facere.3* = **κάνω**



si: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

marmor: αιτιατ. ενικ.του ουσιαστ. marmor -oris, ουδ. γ' = **το μάρμαρο** (ετερόσημο: στον πληθ. = μαρμάρινα αγάλματα)

illi: ντ. ενικ. αρσ.της δεικτικής αντων. ille-illa-illud = **εκείνος -η -ο**

obtulisses: β' ενικ. υποτ. υπερσ. Ε.Φ. του ρ. *obfero(offero)-obtuli-oblatum-obferre (offerre) = **φέρνω σε κάποιον κάτι**

si: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

viliorem: αιτιατ. ενικ. θηλ.συγκριτικού βαθμού του επιθ. γ' κλ. vilis -is -e = **ευτελής**

materiam:αιτιατ. ενικ.του ουσιαστ.*materia -3ε,θηλ.α' & *materies -ei, θηλ. ε' = **το υλικό** (μόνο ενικ.)

fecisset: γ' ενικ. υποτ. υπερσ. Ε.Φ. του ρ.facio-feci-factum-facere.3* = **κάνω**

tale: αιτιατ. ενικ.ουδ. της δεικτικής αντων. talis -is -e = **τέτοιος -α -ο**

quale: ονομ.ενικ.ουδ.της αναφ. αντων. qualis -is -e = **όποιος -α -ο**

ex: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

illa: αφαιρ.ενικ. θηλ. της δεικτικής αντων. ille-illa-illud = **εκείνος -η -ο**

fieri: απρφ. ενεστ. του ρ. *fio-factus sum-fieri = **γίνομαι**

optimum: ονομ. ενικ. ουδ. υπερθετικού βαθμού του επιθ. β'κλ. bonus -a -um = **καλός**

posset: γ' ενικ. υποτ. παρατ. του ρ. *possum-potui-posse = **μπορώ**



Eodem: αφαιρ.ενικ.αρσ.της οριστικής αντων. idem-eadem-idem = **ίδιος -α -ο**

modo: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. modus -i, αρσ. β' = **ο τρόπος**

sapiens: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. *sapiens -ntis, αρσ. γ' = **ο σοφός**

virtutem: αιτιατ. ενικ.του ουσιαστ.virtus -utis, θηλ. γ' = **η ανδρεία, η αρετή**

(ετερόσημο: στον πληθ. = πράξεις ανδρείας, αρετές)

si: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

licebit: γ' ενικ. οριστ. μέλλ. του ρ. licet-licuit + licitum est — - licere.2 (απρόσωπο) =

επιτρέπεται

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

divitiis: αφαιρ. πληθ. του ουσιαστ. *divitiarum -arum, θηλ.α' = **τα πλούτη** (μόνο πληθ.)

explicabit: γ'ενικ.οριστ.μέλλοντα του ρ. explico-explicavi-explicatum-explicare.1 =

εκφράζω

si minus: υποθετική φράση = **εάν όχι**

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

paupertate: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. paupertas -atis, θηλ.γ' = **η φτώχεια**



si: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

poterit: γ'ενικ.οριστ.μέλλοντα του ρ. *possum-potui-posse = **μπορώ**

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

patria: αφαιρ. ενικ. του ουσιαστ. patria -ae, θηλ. α' = **η πατρίδα**

si minus: υποθετική φράση = **εάν όχι**

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

exilio: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. exilium -i(i), ουδ.β' = **η εξορία**



si: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

poterit: γ' ενικ.οριστ.μέλλοντα του ρ. *possum-potui-posse = **μπορώ**

imperator: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. imperator -oris, αρσ. γ' = **ο στρατηγός**

si minus: υποθετική φράση = **εάν όχι**

miles: ονομ. ενικ.του ουσιαστ. miles,militis , αρσ.γ' = **ο στρατιώτης**



si: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

poterit: γ' ενικ.οριστ.μέλλοντα του ρ. *possum-potui-posse = **μπορώ**

integer: ονομ.ενικ.αρσ.του επιθέτου β'κλ. integer-integra-integrum = **αρτιμελής**

si minus: υποθετική φράση = **εάν όχι**

debilis: ονομ.ενικ.αρσ.του επιθέτου γ' κλ. debilis -is -e = **ανάπηρος**



Quicumque: αιτιατ.ενικ.θηλ. της αναφ./ αοριστολ. αντων. quicumque-quaecumque-quodcumque = **οποιοσδήποτε-οποιαδήποτε-οποιοδήποτε**

fortunam: αιτιατ. ενικ.του ουσιαστ. *fortuna -ae, θηλ.α' = **η τύχη** (ετερόσημο: στον πληθ. = υπάρχοντα, περιουσία)

acceperit: γ' ενικ.οριστ.συντ.μέλλ.Ε.Φ. του ρ. accipio-accepi-acceptum-accipere.3* = **λαμβάνω**

aliquid: αιτιατ.ενικ.ουδ.της ουσιαστ. αόριστης αντων. aliquis-(aliqua ή aliquae)-aliquid = **κάποιος -α -ο**

ex: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

ilia: αφαιρ.ενικ.θηλ. δεικτικής αντων. ille-illa-illud = **εκείνος -η -ο**

memorable: αιτιατ. ενικ. ουδ. του επιθέτου γ' κλ. memorabilis -is -e = **αξιομνημόνευτος**

efficiet: γ' ενικ.οριστ.μέλλ. Ε.Φ. του ρ. efficio-effeci-effectum-efficere.3* = **κατορθώνω**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 39

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>α' κλίση</u> Phidias, ae (A) materia, ae (Θ) fortuna, ae (Θ) divitiae, arum (Θ)	<u>β' κλίση</u> imperitus, a, um optimus, a, um (υπερθ. του bonus) integer, gra, grum	<u>Α' συζυγία</u> puto, putavi, putatum, putare explico, explicavi, explicatum, explicare <u>Β' συζυγία</u> prohibeo, prohibui, prohibitum, prohibere licet, licuit (licitum est), licere (απρόσ.)
<u>β' κλίση</u> modus, i (A) simulacrum, i (O) mala, orum (O) exilium, ii/i (O)	<u>γ' κλίση</u> debilis, is, e vilis, is, e memorabilis, is, e praeceps, -cipitis	<u>Γ' συζυγία</u> avertō, averti, aversum, avertere premo, pressi, pressum, premere ago, egi, actum, agere accipio, accepi, acceptum, accipere (15) efficio, effeci, effectum, efficere (15) facio, feci, tectum, facere (15) utor, usus sum, uti (αποθ.)
<u>γ' κλίση</u> sapiens, ntis (A) dolor, oris (A) imperator, oris (A) miles, it is (A) paupertas, atis (Θ) virtus, utis (Θ) ebus, oris (O) marmor, oris (O) aes, aeris (O)	ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ is, ea, id (δεικτ.οριστ) idem, eadem, idem (οριστ.) qui, quae, quod (αναφ.) ille, illa, illud (δεικτ.) talis, talis, tale (δεικτ.) qualis, qualis, quale (αναφ.) tu (προσ. β'πρ.) aliquis, (aliqua-aliquae), aliquid (αόρ. ουσ.) quicumque, quaecumque. quodcumque (αναφ. αόρ.)	<u>Δ' συζυγία</u> scio, sci(v)i, scitum, scire ΑΝΩΜΑΛΑ fio, factus sum, fieri possum, potui, —, posse obfero, obtuli, oblatum, obferre (3)
<u>ε' κλίση</u> res, ei (Θ) materies, ei (Θ)		

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 39

1. **Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet**: κύρια πρόταση, **paupertas** - **dolor**: υποκ. στο **prohibet**: ρήμα της πρότασης, **Sapientem**: αντικ. στο **prohibet**.
2. **nec eae res**: κύρια ελλειπτική πρόταση, **eae**: επιθ. προσδ. στο **res**: υποκ. στο **prohibent**: ενν. ρήμα της πρότασης.
3. **quae imperitos avertunt**: δευτερ. αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **res**. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με οριστική (**avertunt**: ενεστώτας), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **quae**: υποκ. στο **avertunt**: ρήμα της πρότασης, **imperitos**: αντικ. στο **avertunt**.
4. **et praecipites agunt**: δευτερ. αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **res**, που συνδέεται με την προηγούμενη. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae**: εννοείται και εκφέρεται με οριστική (**agunt**: ενεστώτας: για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **quae**: υποκ. στο **agunt**: ρήμα της πρότασης, **praecipites**: κατηγ. στο **imperitos**: ενν. αντικ. στο **agunt**.
5. **Tu ilium premi putas malis** ?: κύρια πρόταση. Ευθεία ερώτηση ολικής άγνοιας. **Tu**: υποκ. στο **putas**: ρήμα της πρότασης, **ilium**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **premi**: ειδ. απρμφ. αντικ. στο **putas**, **malis**: απροθ. αφαιρ. ποιητ. αιτίου στο **premi**.
6. **Utitur** !: κύρια επιφωνηματική πρόταση **utitur**: ενν. υποκ. στο **Utitur**: ρήμα της πρότασης.
7. **Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra**: κύρια πρόταση **Phidias**: υποκ. στο **sciebat**: ρήμα της πρότασης και (ταυτοπροσωπία) στο **facere**: τελ. απρμφ. αντικ. στο **sciebat**, **simulacra**: αντικ. στο **facere**, **tantum**: επιρρ. προσδ. ποσού, **ex ebore**: εμπρόθ. προσδ. ύλης.
8. **ex acre quoque faciebat**: κύρια πρόταση. **Phidias**: ενν. υποκ. στο **faciebat**: ρήμα της πρότασης, **ex acre**: εμπρόθ. προσδ. ύλης, **quoque**: επιρρ. προσδ. προσθήκης ή επιρρ. προσδ. τρόπου.
9. **Si marmor illi obtulisses**: δευτερ. υποθετική πρόταση. Εισάγεται με το υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί είναι η μία από τις δύο υποθέσεις του συνθέτου υποθετικού λόγου, που με απόδοση την πρόταση 11 δηλώνει το β' είδος (αντίθετο προς την πραγματικότητα -παρελθόν). **Υπόθ**: **si obtulisses**. **Απόδ**: **fecisset**. **Tu**: ενν. υποκ. στο **obtulisses**: ρήμα της πρότασης, **marmor - illi**: άμ. - έμμ. αντικ. στο **obtulisses**.
10. **Si viliozem materiam**: δευτερ. υποθετική ελλειπτική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με υποτακτική **obtulisses** (ενν.): ρήμα της πρότασης. Βλέπε επίσης προτάσεις 9 και 11. **tu**: ενν. υποκ. στο **obtulisses**, **viliozem**: επιθ. προσδ. στο **materiam**: αντικ. στο **obtulisa**.
11. **Fecisset tale**: κύρια πρόταση. **Phidias**: ενν. υποκ. στο **fecisset**: ρήμα της πρότασης, **tale**: αντικ. στο **fecisset**.
12. **quale ex illa optimum posset**: δευτερ. απλή παραβολική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quale** και εκφέρεται με υποτακτική, λόγω έλξης από την προηγούμενη υποτακτική **fecisset**. Είναι υποτακτική παρατατικού (**posset**), γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (**fecisset**: υπερσ.). Δηλώνει το

σύγχρονο στο παρελθόν, **quale**: υποκ. στο **posset**: ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) στο **fieri**: τελ. απρμφ. αντικ. στο **posset**, **optimum**: κατηγ. στο **quale**, **ex illa**: εμπρόθ. προσδ. ύλης.

13. **Eodem modo sapiens virtutem in divitiis explicabit**: κύρια πρόταση, **sapiens**: υποκ. στο **explicabit**: ρήμα της πρότασης, **virtutem**: αντικ. στο **explicabit**, **Eodem**: επιθ. προσδ. στο **modo**: αφαιρ. οργ. τρόπου, **in divitiis**: εμπρόθ. προσδ. εντοπισμού σε κατάσταση.
14. **si licebit**: δευτερ. υποθετική ελλειπτική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 13, **Υπόθ**: **si act bit**. **Απόδ**: **explicabit** (α είδος, ανοιχτή υπόθεση για το μέλλον), **explicare**: τελ. απρμφ. υποκ. στο **licebit**: απρόσωπο ρήμα της πρότασης, **ei**: ενν.. δοτ. προσ. στο **licebit**, **eum**: ενν. υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **explicare**, **virtutem**: ενν. αντικ. στο **explicare**.
15. **si minus**: δευτερ. υπρθετική ελλειπτική πρόταση = **si non licebit ei in divitiis virtutem explicare**. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 16: **Υποθ**: **si non licebit**. **Απόδ**: **explicabit** (ενν.). (α' είδος, ανοιχτή υπόθεση για το μέλλον), **explicare**: ενν. τελ. απρμφ. υποκ. στο **non licebit**: ενν. απρόσωπο ρήμα της πρότασης, **ei**: ενν. δοτ. προσ. στο **licebit**, **eum**: ενν. υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **explicare**, **virtutem**: ενν. αντικ. στο **explicare**.
16. **in paupertatem**: κύρια ελλειπτική πρόταση, **sapiens**: ενν. υποκ. στο **explicabit**: ενν. ρήμα της πρότασης, **virtutem**: ενν. αντικ. στο **explicabit**. **in paupertatem**: εμπρόθ. προσδ. εντοπισμού σε κατάσταση.
17. **si poterit**: δευτερ. υποθετική ελλειπτική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 18, **Υπόθ**: **si poterit**. **Απόδ**: **explicabit** (ενν.), (α είδος, ανοιχτή υπόθεση για το μέλλον).
18. **in patria**: κύρια ελλειπτική πρόταση, **in patria**: εμπρόθ. προσδ. εντοπισμού σε κατάσταση.
19. **si minus**: δευτερ. υποθετική ελλειπτική πρόταση = **si non poterit explicare virtutem in patria**. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 20. **Υποθ**: **si non poterit**. **Απόδ**: **explicabit** (α είδος, ανοιχτή υπόθεση για το μέλλον).
20. **in exilio**: κύρια ελλειπτική πρόταση, **in exilio**: εμπρόθ. προσδ. εντοπισμού σε κατάσταση.
21. **si poterit**: δευτερ. υποθετική ελλειπτική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 22. **Υποθ**: **si poterit**. **Απόδ**: **explicabit** (ενν.), (α' είδος, ανοιχτή υπόθεση για το μέλλον).
22. **imperator**: κύρια ελλειπτική πρόταση, **imperator**: επιρρ.κατηγ. χρόνου.
23. **si minus**: δευτερ. ελλειπτική υποθετική πρόταση = **si non poterit explicare virtutem imperator**. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 24. **Υποθ**: **si non poterit**. **Απόδ**: **explicabit** (ενν.). (α'είδος, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον).
24. **miles**: κύρια ελλειπτική πρόταση, **miles**: επιρρ. κατηγ. χρόνου.
25. **si poterit**: δευτερ. υποθετική ελλειπτική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό

- λόγο με απόδοση την πρόταση 26. **Υποθ.**: si poterit. **Απόδ.**: explicabit (ενν.), (α' είδος, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον).
26. **integer**: κύρια ελλειπτική πρόταση, **integer**: επιρρ. κατηγ. χρόνου.
27. **si minus**: δευτερ. υποθετική ελλειπτική πρόταση = si non poterit explicare virtutem integer. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο si και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 28. **Υποθ.**: si non poterit. **Απόδ.**: explicabit (ενν.), (α' είδος, ανοιχτή υπόθεση για το μέλλον).
28. **debilis**: κύρια ελλειπτική πρόταση, **debilis**: επιρρ. κατηγ. χρόνου.
29. **Quamcumque fortunam acceperit**: δευτερ. αναφορική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με την αοριστολογική αντωνυμία quamcumque και εκφέρεται με οριστική συντελεσμένου μέλλοντα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 30. **Υποθ.**: si acceperit. **Απόδ.**: efficiet (α' είδος, ανοιχτή υπόθεση για το μέλλον), **sapiens**: ενν. υποκ. στο **acceperit**: ρήμα της πρότασης, **quamcumque**: επιθ. προσδ. στο **fortunam**: αντικ. στο acceperit.
30. **aliquid ex illa memorabile efficiet**: κύρια πρόταση, **sapiens**: ενν. υποκ. στο **efficiet**: ρήμα της πρότασης, **aliquid**: αντικ. στο efficiet, **memorable**: κατηγ. ή επιθ. προσδ. στο aliquid, **ex illa**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τόποι του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
3. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
4. Να σχηματιστούν τα απαρέμφατα και οι μετοχές των ανωμάτων ρημάτων του κειμένου.
5. **tale, aliquid, viliores, sapiens**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς (τα επίθετα και οι αντωνυμίες στα τρία γένη).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. **Si marmor illi obtulisses, si viliores materiam, fecisset tale**: να μετατραπεί ο υποθετικός λόγος στα υπόλοιπα είδη.
2. Στις προτάσεις που ακολουθούν να μετατραπεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιο με εξάρτηση της πρώτης από **scriptor dicit & dixit** και της δεύτερης από **scriptor interrogat & interrogabat**:

- **Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet, nec eae res, quae imperitos avertunt et praecipites agunt.**
- **Tu illum premi putas malis?**